

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет правничих наук
Кафедра «Києво-Могилянська школа врядування»

Магістерська робота
освітній ступінь – магістр

на тему: **«ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ»**

Виконала студентка 2-го року
навчання, спеціальність 281
Публічне
управління та адміністрування

Кіріллова Юлія Сергіївна

Керівник: Малиш Н.А.,
доктор наук з державного
управління, професор.

Рецензент: Масоріна О.С.

Магістерська робота захищена

З оцінкою _____

Секретар _____

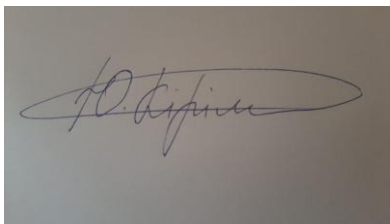
«____» _____ 2021 р.

Київ-2021

**Декларація
академічної доброчесності**

Я, Кіріллова Юлія Сергіївна, студентка магістерської програми за спеціальністю «Право» / «Публічне управління та адміністрування» НаУКМА, адреса електронної пошти yuliia.kirillova@ukma.edu.ua, підтверджую таке:

- написана мною кваліфікаційна робота на тему «ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених п. 3.1. Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА, зі змістом якого я ознайомлений/ознайомлена;
- надана мною електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії.

12.05.2021

Ю.С. КІРІЛЛОВА

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

АНОТАЦІЯ

Розглянуто проблеми реалізації державної політики, що пов'язані з низьким рівнем обізнаності громадян України у своїх правах запобігання домашньому насильству.

Обґрунтовано, що Україна робить успішні кроки на шляху до ідентифікації проблеми та подолання стереотипів, пов'язаних з домашнім насильством. Однак суспільні зміни, породжують все нові виклики.

Права людини закріплені в Резолюціях та Конвенціях ООН, Ради Європи. Досліджено основні нормативно-правові документи: декларації та конвенції ООН, Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод, про запобігання насильству, кодекси та Закони України. Вивчено європейські проекти стосовно боротьби з домашнім насильством та розглянуто досвід Великобританії та США.

За проведеним автором моніторингом кількості звернень з приводу домашнього насильства, відносно трьох груп: чоловіки, жінки та діти, було встановлено, що найбільша кількість звернень реєструється від жінок, на другому місці чоловіки, а на третьому – діти.

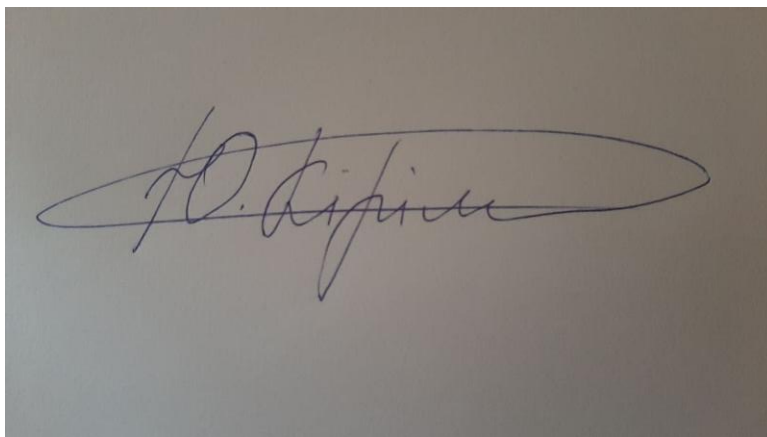
На основі рекомендацій КМУ щодо проведення прогнозу впливу та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень автором було підготовлено аналітичну записку, де визначено заінтересовані сторони (стейкхолдерів). Аналіз дав змогу визначити та згрупувати організовані заінтересовані групи: цільова, непрямого впливу, потенційного впливу, група з вагомим авторитетом, експерти, групи, що виявляють інтерес.

Запропоновано групи результатів від реалізації запропонованого варіанту державної політики запобігання домашньому насильству в Україні.

– Надано практичні рекомендації щодо реалізації державної політики запобігання домашньому насильству в Україні у сфері захисту особистісних

прав та інтересів дітей та дорослих шляхом запровадження освітніх програм, що дозволить: знизити рівень домашнього насильства та насильства за ознакою статі, покращити обізнаність громадян про гарантовані їм права в сфері захисту законних прав та інтересів, покращити довіру громадян до суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зруйнувати негативні стереотипи та сформувати нетерпиме ставлення до насильницької моделі поведінки та підвищити роль чоловіків у протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Ключові слова: державна політика, запобігання, домашнє насильство, стейкхолдери, результати, освітні програми

A handwritten signature in dark ink on a light-colored background. The signature is stylized, starting with a large, loopy 'Y' or 'O' followed by 'O. Kipin' and ending with a long, sweeping horizontal stroke.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ	11
1.1. Теоретичні основи наукових досліджень щодо проблеми домашнього насильства.....	11
1.2. Нормативно-правові документи реалізації державної політики запобігання насильству.....	17
1.3. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики запобігання домашньому насильству.....	20
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	28
2.1. Проекти щодо запобігання домашньому насильству.	28
2.2. Моніторинг показників та аналіз чинної політики.	36
2.3. Протидія процесам домашнього насильства у зв'язку з карантинними обмеженнями в умовах пандемії Covid-19.	44
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПТИМАЛЬНОГО ВАРІАНТУ ПОЛІТИКИ	50
3.1. Аналіз стейкхолдерів на основі рекомендацій Кабінету міністрів України.	50
3.2. Очікувані результати від реалізації політики.	59
3.3. Практичні рекомендації реалізації оптимального варіанту державної політики	69
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ	96

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄС	Європейський союз
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ЗМІ	Засоби масової інформації
АТО	Антитерористична операція
ООС	Операція об'єднаних сил
ООН	Організація об'єднаних націй
РАЦС	Реєстрація актів цивільного стану
АР Крим	Автономна республіка Крим
НАПрН	Національна академія правових наук

ВСТУП

Україна обрала курс на євроінтеграцію, і вона, як держава-учасник міжнародних договорів, зобов'язується дотримуватися та захищати права людини. Невід'ємною складовою таких прав є заборона будь-яких форм насильства, у тому числі – домашнього насильства. Нині питання стоїть досить гостро, та є пріоритетним у формуванні державної політики.

Розроблення та реалізації оптимального варіанту державної політики запобігання домашньому насильству дасть змогу забезпечити: зниження рівня домашнього насильства та насильства за ознакою статі, покращення обізнаності громадян про гарантовані їм права в сфері захисту їхніх законних прав, руйнацію негативних стереотипів тощо. Комплексний підхід до вирішення проблеми домашнього насильства, від налагодження механізмів моніторингу, захисту потерпілих, протидія та запобігання домашньому насильству, дозволить вивести питання захисту прав людини в Україні на новий рівень і значно знизити випадки домашнього насильства в країні.

Мета дослідження. Дослідити проблеми, що виникають через низький рівень обізнаності громадян у своїх правах запобігання домашньому насильству та надати практичні рекомендації щодо вироблення державної політики запобігання домашньому насильству в Україні у сфері захисту особистісних прав дітей та дорослих.

Досягнення окресленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні засади та основні нормативно-правові документи формування та реалізації державної політики запобігання домашньому насильству;
- розглянути проекти Ради Європи щодо запобігання домашньому насильству та вивчити зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики в обраній сфері;
- здійснити моніторинг показників та провести аналіз чинної державної політики в обраній сфері;

- висвітлити заходи процесам домашнього насильства у зв'язку з карантинними обмеженнями в умовах пандемії COVID-19;
- провести аналіз стейкхолдерів щодо проведення прогнозу впливу та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень, визначити ресурси, які необхідні для розв'язання сформульованої проблеми;
- надати практичні рекомендації реалізації оптимального варіанту державної політики запобігання домашньому насильству.

Об'єкт дослідження – сфера захисту особистісних прав дітей та дорослих.

Предмет дослідження – державна політика запобігання домашньому насильству в Україні у сфері захисту особистісних прав дітей та дорослих.

Використана методика дослідження. У дипломній роботі, з метою отримання найбільш достовірних наукових результатів автор застосовувала філософські, загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема,

метод спостереження та теоретичного узагальнення – для вивчення зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики у сфері запобігання домашньому насильству й формулюванні висновків та пропозицій;

метод соціологічних досліджень для аналізу інформації в Україні та світі в сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

статистичний метод розрахунку – при розрахунку відносних показників динаміки кількості звернень з приводу гендерно обумовленого домашнього насильства відносно трьох груп: чоловіки, жінки, діти;

графічний метод – при представленні відносних показників структури – кількості звернень за роками та статтю з приводу гендерно обумовленого домашнього насильства;

метод групування при визначенні очікуваних результатів від реалізації запропонованого варіанту політики – розподіл на короткострокові, середньострокові, віддалені, бажані, небажані, передбачувані, непередбачувані;

метод аналізу державної політики – при проведенні прогнозу впливу та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень на основі рекомендацій Кабінету міністрів України для визначення стейкхолдерів.

Впродовж останніх 30 років проблема гендерної нерівності та зумовленого нею домашнього насильства набула пріоритетності в вирішенні і подоланні в усіх розвинених країнах світу. На сьогоднішній день в Україні необхідним є дослідження та вивчення генезису домашнього насильства, вивчення та порівняння міжнародного досвіду вирішення проблеми та пошук шляхів її подолання.

Результати дослідження також застосовані в підготовці «Перспективного плану розвитку сіл Водотії, Болячів, Покришів та Долинівка на 2021 – 2023рр.», та відображені у:

Стратегічна ціль 4. Створення комфортних умов для проживання громадян

Операційна ціль 4.1 Підвищення якості надання соціальних послуг у громаді

Завдання 4.1.7 Покращення довіри громадян, до суб'єктів надання соціальних послуг.

Завдання 4.1.11 Запровадження освітніх програм для населення в сфері захисту їхніх законних прав та інтересів

Завдання 4.1.13 Розробка та запровадження місцевої програми з громадянської освіти в школах в сфері запобігання домашнього насильства, засновану на інституті «здорової родини», що навчить молодь їхнім основним правам та обов'язкам, пов'язаних з захистом прав людини та громадянина. (Додаток А)

Проекті «Тренінги особистісного розвитку для жінок ветеранок та військовослужбовиць», та «Основи ненасильницької комунікації для жінок ветеранок та військовослужбовиць». А також в національних консультаціях з протидії та запобігання домашньому насильству в Україні Другого Національного плану дій 1325 (2020). (Додаток Б)

Структура роботи обумовлена її метою та завданнями. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (76 найменувань) та 3 додатків.

Робота містить 11 таблиць, 3 рисунки. Загальний обсяг дипломної роботи становить 99 сторінок, основний зміст викладено на 80 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ

1.1. Теоретичні основи наукових досліджень щодо проблеми домашнього насильства.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що проблема домашнього насильства існувала стільки ж скільки існує суспільство, але їй не завжди приділяли увагу, через стереотипи, що існують в суспільстві, а саме, що домашнє насильство є особистою справою кожної родини. Тому довгий період часу, ця проблема не отримувала належної уваги, та була мало дослідженою.

Права та свободи людини і громадянина на сьогоднішній день займають одне з провідних місць у сфері охорони та формування державних політик у всьому цивілізованому світі, де життя та свобода людини і громадянина є основною цінністю, та охороняється державою. Все наше життя, наука, робота, розвиток, відпочинок та інше можливе лиш тому, що ми маємо на це право. Основні права та свободи людини закріплені та гарантуються Загальною декларацією прав людини, прийнятою резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року.

Державна політика у сфері протидії та запобігання домашнього насильства є достатньо новою сферою, в Україні, та мало дослідженою з точки зору виникнення та сталого існування такого явища як домашнє насильство. Довгий період часу українські науковці та правознавці не приділяли пріоритетної уваги дослідженню та висвітленню проблеми домашнього насильства. Але на сьогоднішній день, в умовах гармонізації українського законодавства до європейських стандартів, тема цього дослідження постала досить гостро та нагально.

В грудні 2017 року Верховна рада України ухвалила новий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який

визначає, що домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь[1]

Проблему, причини й наслідки домашнього насильства вивчали та обґрунтовували у своїх працях зарубіжні та українські науковці: Заїді Л., Кнутсон Дж., Мехм Дж. [2], Матчак А., Гатжидімітріадос Е., Ліндсей Д. [3], Бандурка І.О. [4], Блага А. Б. [5], Галай А. О., Гречанюк С. К., Шамрук Н. Б. [6], Головка Л.О., Муранова В.В. [7], Довгунь К. [8] Лесько Н. В. [9], Сідей О.В. [10] та інші.

Бандурка І.О. акцентує увагу на тому, що держава на законодавчому рівні має забезпечувати захист дітей від усіх форм фізичного, психічного і матеріального насильства, недбалого і жорстокого поводження, експлуатації тощо. Автор наголошує на важливій ролі фахівців соціальної сфери в організації первинних профілактичних заходів [4].

Закон України «Про охорону дитинства» [12] гарантує кожній дитині право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Насильство щодо дітей, є досить поширеною проблемою, і нажаль, діти є найбільш уразливими та незахищеними в сучасному суспільстві. Найбільш поширеними формами домашнього насильства над дітьми є психологічне та фізичне насильство. Закон України «Про охорону дитинства» визначає дитину як «особу віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше» [12]

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1] визначає такі види насильства:

«Психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи»[1].

«Фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру»[1].

«Економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру»[1].

«Сексуальне насильство – форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності»[1].

Діти, що зазнали різного роду насильства, самі стають агресивними, що найчастіше виливається на більш слабких: молодших за віком дітей, на тварин. Часто їхня агресивність виявляється в грі, часом спалахи їхнього

гніву не мають видимої причини. Деякі з них, навпаки, надмірно пасивні, не можуть себе захистити. І в тому, і в іншому випадку порушується контакт, спілкування з однолітками. У занедбаних, емоційно-депресивних дітей прагнення будь-яким шляхом привернути до себе увагу іноді виявляється у вигляді зухвалої, ексцентричної поведінки [13]. Важливим є те, що постраждалою дитиною визнається не лише та, яка зазнала домашнього насильства, а й свідок (очевидець) такого насильства [14].

Щороку кількість звернень з приводу домашнього насильства до дітей зростає. Згідно даних, наданих Національною поліцією України в 2016 році було зареєстровано 982 заяви від дітей (віком до 18 років), а в 2020 році кількість звернень становила вже 3433 заяви.

Основні кількісно-якісні показники насильства в сім'ї досліджує Блага А.Б. [5]. За допомогою факторного аналізу автор застосовує порівняльний аналіз кількості злочинів відповідно до адміністративних правопорушень, які зафіксовані у сфері протидії насильства в сім'ї.

За даними, складеними доктором юридичних наук, професором кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондентом В. В. Голіна НАПрН України на основі статистичної звітності Державної судової адміністрації кількісно-якісна характеристика домашнього насильства представлена Таблицями 1.1.1 – 1.1.2. [15].

Таблиця 1.1.1 Статистичні дані Державної судової адміністрації, щодо кількості звернень з приводу домашнього насильства.

Джерело [15].

Рік	Кількість звернень з приводу домашнього насильства	
2015		103 101
2016		127 478
2017		110 900
2018	за 11 місяців	107 200

2019	за 3 місяці	29 400
------	-------------	--------

Таблиця 1.1.2 Співвідношення, щодо видів покарань, застосованих до осіб, що вчинили домашнє насильство.

Джерело [15].

Рік	Кількість осіб щодо яких розглянуто справи	Кількість осіб щодо яких застосовано адміністративні стягнення
2014	81 426	71 915
2015	67 971	51 459
2016	68 51	43 597
2017	73 529	38 823
2018	78 932	46 705

Права та свободи людини і громадянина на сьогоднішній день займають одне з провідних місць у сфері охорони та формування державних політик у всьому цивілізованому світі, де життя та свобода людини і громадянина є основною цінністю, та охороняється державою. Все наше життя, наука, робота, розвиток, відпочинок та інше можливе лиш тому, що ми маємо на це право. Основні права та свободи людини закріплені та гарантуються Загальною декларацією прав людини, прийнятою резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року.

Протидія насильству в сім'ї розглядається не лише як соціальна проблема, а, насамперед, як проблема захисту прав людини і, перш за все, прав жінок, що вимагає вироблення належних правових засобів її вирішення. При здійсненні насильства в сім'ї відбувається порушення прав і свобод конкретної людини, що, через різні можливості кривдника і постраждалої особи внаслідок домашнього насильства, ускладнює можливості самозахисту і вимагає втручання з боку держави і суспільства [6].

На думку українських науковців, однією з причин розповсюдження

домашнього насильства є незадовільний стан роботи органів виконавчої влади у сфері запобігання насильству, оскільки відсутня мережа кризових центрів та центрів реабілітації для постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства, недостатньою є інформаційно-просвітницька діяльність тощо [7 , с. 18].

Освітній проект з протидії домашньому насильству в Україні «Дім (не) Безпеки» створений за підтримки ОБСЄ в своїх дослідженнях виділяє такі основні причини насильства [16]:

1. патологічні ревнощі;
2. модель поведінки, засвоєна у батьківській сім'ї;
3. занижена або завищена самооцінка;
4. нереалізовані мрії та бажання з дитинства;
5. власне самоствердження через інших людей;
6. потреба у визнанні;
7. психічні відхилення та захворювання;
8. різні релігійні та політичні погляди;
9. хронічний алкоголізм, наркоманія.

Державна політика у сфері протидії та запобігання домашнього насильства є достатньо новою сферою в Україні, та мало дослідженою з точки зору виникнення та сталого існування такого явища як домашнє насильство. Довгий період часу українські науковці та правознавці не приділяли пріоритетної уваги дослідженню та висвітленню проблеми домашнього насильства. Але на сьогоднішній день, в умовах гармонізації українського законодавства до європейських стандартів, тема цього дослідження постала досить гостро та нагально.

Звісно, що останнім часом в Україні домашнє насильство стало толеруватися набагато менше, а після прийняття нового Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та внесенні змін до Кримінального кодексу України [17] стереотип, який був поширений серед

правоохоронних органів, про те, що насильство це приватна справа родини, і все менше випадків домашнього насильства залишається за зачиненими дверима.

Лесько Н.В. висвітлює проблеми реалізації державної політики України у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій. Автор зазначає, що головним завданням є попередження насильства стосовно дітей [10].

Слід зазначити, що насильство відносно дітей може включати як домашнє насильство, яке вчиняється батьками, опікунами чи близькими родичами, так і жорстоке поводження з дітьми, що може вчинятися вчителями, вихователями або іншими дорослими особами.

Сідей О.В. наголошує, що «під час вчинення домашнього насильства проти жінок потерпає як фізичне, так і психічне (психологічне) здоров'я» і досліджує питання захисту права на здоров'я жінок [11].

1.2. Нормативно-правові документи реалізації державної політики запобігання насильству

Права людини закріплені в Резолюціях та Конвенціях ООН, Ради Європи: Загальна декларація прав людини [18], Декларація ООН про викорінювання насилля щодо жінок [19], Конвенція ООН про права дитини [20], Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [21], Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод [22], Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) [23], Європейська конвенція про здійснення прав дітей [24].

Безсумнівно, що ООН та Рада Європи дослідили та розробили ефективні механізми запобігання та протидії домашньому насильству, які беруть за основу при розробці державної політики в сфері запобігання та протидії домашньому насильству у більшості країн світу.

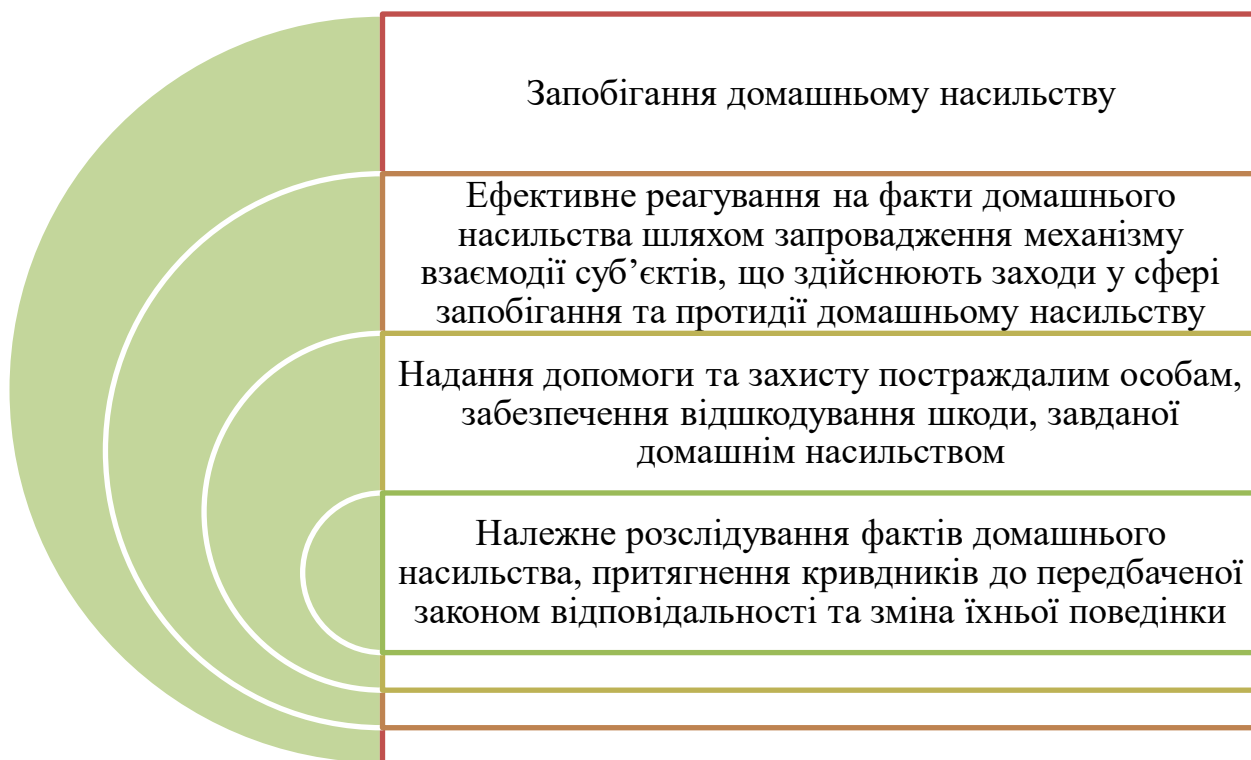
Стамбульську конвенцію 12 травня 2012 було ратифіковано вперше

Туреччиною. На сьогоднішній день Стамбульську конвенцію ратифікували 33 країни. Проте, в березні 2021 року Туреччина скасувала свій підпис і ратифікацію Стамбульської конвенції [25].

Але безсумнівно, на сьогодні Стамбульська конвенція [23] є одним з найефективніших механізмів запобігання та протидії домашньому насильству, який доступний абсолютно для кожної країни в світі, яка має на меті запроваджувати заходи запобігання та протидії насильству над жінками та домашньому насильству.

Законодавство України щодо вище зазначеного питання ґрунтується на Кодексах та Законах України: Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального, процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [26] тощо; постановах Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильств за ознакою статі» [27], «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» [28], «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі» [29], наказах міністерств та інших нормативно-правових документах.

Основними напрямками реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], [1, ст. 5] є чотири напрями (рис 1.2.1.):

*Рис. 1.2.1. Основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству
Джерело: [1, ст. 5] (Узагальнено автором)*

У вересні 2020 року був опублікований Указ Президента України «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» [30], у якому запропоновано Кабінету Міністрів України: забезпечити розроблення з урахуванням міжнародних стандартів та затвердити план невідкладних заходів, спрямованих на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, насильства за ознакою статі, як то: розроблення державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, удосконалення взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству, належного кадрового забезпечення, підвищення рівня професійного розвитку фахівців,

імплементції принципів ненасильницької поведінки та недискримінації в освітній та виховний процес у закладах освіти тощо [30].

1.3. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики запобігання домашньому насильству.

Домашнє насильство є глобальною світовою проблемою. Впродовж багатьох років різні держави займаються аналізом та вивченням цієї проблеми, шукаючи різноманітні шляхи та інструменти її вирішення. Вивчення позитивного досвіду різних країн дає змогу розробити дієві інструменти для запобігання та протидії домашньому насильству в Україні.

Науковці пов'язують причину насильства у сім'ї з насильством щодо самих батьків у дитинстві (50% сімей в яких і батько, і мати піддавались насильству у сім'ї, самі чинять насильство відносно своїх дітей) [2, с. 138].

У *Великобританії* Міністерство внутрішніх справ визначено як провідне урядове відомство з координації боротьби з насильством в сім'ї, воно забезпечує виготовлення політики для інших державних відомств і співпрацює з громадськими організаціями в розробці та реалізації політики. Міністерство внутрішніх справ проводить дослідження, надає інформацію і публікує статистичні дані про поширеність домашнього насильства.

Починаючи з 90-х років адміністрації Великобританії для вирішення проблеми домашнього насильства, почали просувати міжвідомчий підхід до розробки політики на національному рівні і міжвідомчу координацію на місцевому рівні для реалізації політики та надання послуг для жертв насильства.

Місцевий рівень координації дій по боротьбі з насильством в сім'ї було закріплено в циркулярі Міністерства внутрішніх справ, що передбачав створення місцевих форумів з обговорення проблеми про насильство в сім'ї, в яких поліція, соціальні служби, житлові служби, служби пробації, служби охорони здоров'я, юристи і ряд громадських організацій працювали разом в

місцевих громадах, щоб боротися з домашнім насильством.

Але, нажаль, в той час уряд вважав, що краще підтримувати міжвідомчі ініціативи громадського сектора, аніж самим відігравати там провідну роль, і зосередився лиш на здійсненні заходів кримінального правосуддя та зменшенні злочинності. Тому дана реформа не досягла значних успіхів.

Вже в 2003 році Міністерство внутрішніх справ провівши адвокаційну кампанію та широкомасштабні консультації зі стейкхолдерами, опублікувало нову Стратегію Безпека та Справедливість, в якій було проаналізовано рівень домашнього насильства в Великобританії в цілому, та його негативний вплив на суспільство. Дана стратегія базувалася на трьох основних елементах: захист, справедливість та підтримка жертв насильства під час відновлення себе та свого життя. Ну і варто зазначити, що в цій стратегії вперше було визнано, що домашнє насильство вчиняється не лише відносно жінок, а і жінками відносно чоловіків [6].

Розроблений в 2005 році Національний план протидії домашньому насильству передбачав створення нових заходів, включаючи спеціалістів з питань домашнього насильства, судів з питань насильства та незалежних радників з питань домашнього насильства.

В 2010 році уряд Великобританії представив нову Стратегію запобігання та протидії домашньому насильству та запропонував більш локалізовані заходи для вирішення проблеми, наголошуючи на профілактиці, підтримці жертв, та зменшенні ризиків виникнення домашнього насильства. План дій передбачав розробку політики в рамках рівності з чітким і новим акцентом не тільки на дорослих, а також щодо захисту дітей від домашнього насильства в сім'ях і школах [6].

Майже у всіх штатах *Сполучених Штатів Америки* обов'язковий арешт є найрозповсюдженішим засобом у вирішенні проблеми домашнього насильства. З раннього колоніального періоду американські суди слідували за британськими - загальне право, затверджувало право чоловіка відносно жінки на домашню кару [7].

Лише наприкінці XIX століття в державі нарешті почали забороняти та карати використання чоловіком фізичної сили для покарання дружини. І на мою думку, на сьогоднішній день, суспільство в Сполучених Штатах Америки найбільш обізнане в захисті своїх особистісних прав в цій сфері і в ньому сформована чи не найбільша нетерпимість до домашнього насильства.[7]

В Сполучених Штатах, як і в Великобританії поліція відіграє основну роль в протидії домашньому насильству, але її контролюючим органом є спеціальний підрозділ прокуратури, який спеціалізується на домашньому насильстві. Цей орган наділений повноваженнями виявляти та порушувати кримінальні провадження навіть без заявлення від особи, що постраждала внаслідок домашнього насильства. А також видавати обмежувальний припис для кривдника, забороняючи йому чи їй наближатися до постраждалої особи.

В Сполучених Штатах Америки функціонують потужні та професійні кризові центри та притулки для осіб що постраждали від домашнього насильства, які надають всебічну юридичну та психологічну допомогу особам, що постраждали від домашнього насильства.

Судова практика в Сполучених Штатах Америки славиться тим, що під час розгляду справ пов'язаних з домашнім насильством, можуть залучатися присяжні [7].

Канада є державою з розвинутими системами протидії насильству в сім'ї, яка містить низку освітніх та корекційних компонентів. Окрім кримінальних санкцій, окремі провінції Канади прийняли власні додаткові закони про захист дітей. У Канаді створено розгалужену систему притулків, які здійснюють допомогу постраждалим особам внаслідок насильства, проводять курси психологічної реабілітації, надають юридичні послуги. У Канаді діє система термінового реагування на випадки насильства в сім'ї [31].

Державна політика боротьби з насильством проти жінок в *Австралії* вперше розпочалася ще у 1980 році. А після представлення Національної

стратегії боротьби з насильством щодо жінок в 1990 році Урядом Хоука/Китинга вперше на міжнародному рівні було визнано насильство по відношенню до жінок – порушенням прав людини [32]. В Австралії добре розвинені інструменти запобігання домашньому насильству серед яких освітні програми «Поважні відносини» запроваджені в школах та молодіжних закладах, та інструменти підтримки постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства такі як Національна гаряча лінія для австралійців які зазнали або в зоні ризику домашнього насильства «1800 RESPECT». На мою думку, це – найуспішніші інструменти з попередження насильства, які я проаналізувала. Такий підхід Австралії дозволяє зменшити видатки на заходи, що спрямовані на подолання наслідків домашнього насильства, шляхом використання освітніх та виховних заходів [32].

Німеччина, як одна з прогресивно розвинених країн має Федеральне міністерство у справах сім'ї, осіб похилого віку, жінок та молоді [33], яке в межах своїх компетенцій має сферу запобігання та протидію домашньому насильству. Серед послуг, які надає Міністерство у цій сфері є:

- спеціалізовані консультативні центри з питань насильства щодо жінок [34], які займаються повним супроводом жінок, які постраждали від насильства, що включає надання консультацій та підтримки.

- притулки для потерпілих від домашнього насильства, які гарантують тимчасове безпечне житло для постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства, у разі якщо їм більше немає куди піти, або якщо навіть після винесення заборонного припису, залишається об'єктивна загроза, або страх за безпеку у постраждалої особи внаслідок домашнього насильства з боку особи, яка вчиняла щодо неї насильство.

- інтервенційні агенції, які доповнюють послуги консультаційних центрів, надаючи їм фахові юридичні консультації з приводу судового розгляду їхніх справ та надають кваліфіковану психологічну підтримку постраждалим особам внаслідок домашнього насильства.

Німеччина чи не одна з країн, де поліцейські закони федеральних штатів

дозволяють постраждалій особі внаслідок домашнього насильства цілком законно вислати партнера кривдника зі спільної квартири наклавши на нього заборонний припис.

30 липня 2020 року у *Франції* було прийнято новий Закон [35], що містить заходи спрямовані на виявлення та боротьбу з домашнім насильством. Серед яких я вважаю за доцільне виокремити три інструменти, які можливо застосувати і в Україні. Першим достатньо цікавим інструментом є можливість зобов'язання суддею носити дистанційний браслет особу, яка вчиняла насильство, для того щоб вчасно повідомляти постраждалу особу внаслідок домашнього насильства про те що кривдник потрапляє в зону визначену суддею як забороненою. Наступним є в свою чергу обмеження використання пристроїв геолокації, щоб дізнатися про місце перебування осіб щодо яких вони вчиняли домашнє насильство, використання таких пристроїв можливе лише за згоди цієї особи.

Ну і чи не найважливішим, на мою думку, є створення винятку з правил медичної таємниці. Оскільки раніше, лікарі не мали права без згоди потерпілого повідомляти відповідні органи про вчинення щодо них насильницьких дій. Дуже часто це спричиняло збільшенню латентності випадків домашнього насильства, оскільки пацієнти, які були постраждалими особами внаслідок домашнього насильства перебуваючи під психологічним тиском, або були залякані. З прийняттям цієї норми медичні працівники повинні намагатися отримати згоду в своїх пацієнтів, на повідомлення органів поліції або прокуратури, або у разі якщо це не можливо – повідомити пацієнтів про інформування ними відповідних структур.

Проте, як свідчить міжнародний досвід, не лише інструменти протидії можуть бути ефективними в запобіганні домашнього насильства. Освітні проекти хоч і не віднесені до державної політика запобігання та протидії домашньому насильству в розглянутих країнах, проте вони є невід'ємною складовою інформаційної політики, політики з охорони здоров'я, освітньої, молодіжної політик.

У кожної з розглянутих країн є корисні для України інструменти та заходи запобігання домашньому насильству. Світовий досвід Великобританії та Сполучених Штатів Америки є важливим для України, оскільки ці країни мають досвід реінтеграції ветеранів до цивільного життя, який на сьогодні є актуальним в Україні.

Висновки до розділу 1

В першому розділі досліджено теоретичні основи наукових досліджень державної політики запобігання та протидії домашньому насильству. Зокрема праці зарубіжних та українських науковців: Заїді Л., Кнутсон Дж., Мехм Дж. [2], Матчак А., Гатжидімітріадос Е., Ліндсей Д. [3], Бандурка І.О. [4], Блага А. Б. [5], Галай А. О., Гречанюк С. К., Шамрук Н. Б. [6], Головка Л.О., Муранова В.В. [7], Довгунь К. [8] Лесько Н. В. [9], Сідей О.В. [10] та інші. Аналіз наукової літератури підтвердив актуальність вирішення проблеми домашнього насильства у всьому світі, та дав змогу дослідити причини виникнення домашнього насильства та наслідки яке воно викликає.

На думку українських науковців основною причиною домашнього насильства в Україні є відсутність якісної інформаційно-просвітницької діяльності щодо наявних інструментів запобігання та протидії домашньому насильству та критична нестача реабілітаційних центрів для осіб постраждалих внаслідок домашнього насильства.

Розглянуто основні нормативно правові документи з реалізації державної політики запобігання та протидії домашньому насильству. Зокрема основні міжнародні Резолюції та Конвенції ООН та Ради Європи в яких закріплені права людини серед яких Загальна декларація прав людини [18].

Та Національне законодавство, що регулює відносини в сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Основним в Україні є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], на підставі якого було розроблено зміни до Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального, процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [26].

Проаналізовано зарубіжний досвід формування та реалізації державної

політики в сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Великобританії, Сполучених Штатах Америки, Канаді, Німеччині, Франції та Австралії. Обґрунтовано, що досвід Великобританії та Сполучених Штатів Америки є важливим для України, оскільки ці країни мають досвід реінтеграції ветеранів до цивільного життя, який на сьогодні є актуальним в Україні.

Доведено, що інструменти запобігання домашньому насильству є актуальними та надзвичайно ефективними та наголошено, що вони сприяють зменшенню кількості випадків вчинення домашнього насильства.

В розділі також висвітлено питання того, що діти які зазнавали домашнього насильства самі стають агресивними. Та акцентовано увагу на тому, що Україні необхідно ратифікувати Стамбульську Конвенцію [23], як один з найефективніших механізмів запобігання та протидії домашньому насильству.

На мою думку, найефективнішим механізмом протидії домашньому насильству, є попередження його виникнення. Держава повинна приділяти значну увагу добробуту та благополуччю українських родин, не втручаючись в їхнє життя, проте надаючи всі можливі інструменти допомоги та підтримки в різних життєвих обставинах. Сприяти всебічному розвитку молоді та дорослого населення, в тому числі регулярно проводити інформування населення про нові та наявні в державі механізми захисту їхніх законних прав та інтересів. Оскільки держава має націлювати свою політику на досягнення максимального суспільного блага, та використовувати всі можливі інструменти для реалізації та втілення таких політик.

Вважаю, що застосування найкращих світових практик позитивно вплине на вирішення проблеми домашнього насильства в Україні.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

2.1. Проекти щодо запобігання домашньому насильству.

В Україні проблема домашнього насильства є надзвичайно актуальною. На це вказують конкретні цифри Національної поліції України [36], Міністерства соціальної політики України [37] і результати наукових інститутів та дослідницьких центрів. Так, у дослідницькій роботі, яка здійснена за фінансової підтримки уряду Великої Британії, Фонду ООН у галузі народонаселення «Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство у приватному секторі в Україні: заклик до дій» [38] зазначено, що в Україні щороку близько 1,1 млн. жінок стають постраждалими особами внаслідок домашнього насильства у різних його проявах. Причому 90% таких випадків є латентними. Гендерно-вікова структура домашнього насильства у нашій державі показує, що близько 70% постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства є жінки, 20% – чоловіки, 10% – діти.

Проект Ради Європи «Боротьба з насильством щодо дітей в Україні» [39], що триватиме до 31 грудня 2021 року, фокусується на підтримці України у посиленні її реакції на випадки сексуальної експлуатації дітей, у тому числі в цифровому середовищі, на поширенні сприятливих для дітей практик з акцентом на забезпеченні прав постраждалих дітей внаслідок домашнього насильства та свідків у судових провадженнях, та просуванні прав дитини в цифровому середовищі. Проект є продовженням роботи попереднього Проекту Ради Європи «Боротьба з насильством щодо жінок та дітей» (2017/DG II/VC/3800), реалізованого у 2017-2018 роках.

Основними завданнями Проекту є налагодження міжвідомчої співпраці з основними стейкхолдерами на національному шляхом надання рекомендацій та проведення навчань для спеціалістів та місцевому міжвідомчому рівні, де безпосередньо буде координуватися та проводитись робота для боротьби та

запобігання сексуального насильства над дітьми [39].

Для ефективної роботи у цій сфері будуть проведені законодавчі зміни у державній політиці щодо насильства над дітьми, домашнього та сексуального насильства та експлуатації дітей для забезпечення кращого захисту інтересів дітей на законодавчому рівні. Планується проведення повного аналізу українського законодавства у цій сфері з подальшою розробкою рекомендацій, інструкцій та інших інструментів та засобів державної політики [39].

Обов'язковою умовою для втілення Проєкту, буде проходження соціальними працівниками та педагогами спеціального навчання для роботи з дітьми, щоб отримати знання та навички з виявлення та попередження сексуального насильства над дітьми, які перебувають під їхньою відповідальністю. Працівниками поліції та слідства також буде запропоновано навчання з формування навичок дружньої поведінки під час здійснення правосуддя, для зменшення та уникнення повторного психологічного травмування дітей під час проведення слідчих дій [39].

Найголовнішим етапом проєкту буде втілення комунікаційної стратегії, що складається з проведення інформаційної та інформаційно-просвітницької кампанії, які покликані підвищити обізнаність населення, органів влади та фахівці щодо прав дітей та сексуального насильства над дітьми. Шляхом створення та розповсюдження інформаційних матеріалів та буклетів про права дітей, методики дружньої роботи з дітьми, безпеку в цифровому світі, як дорослим та дітям почати комунікувати та навчитися довіряти один одному. А також виготовлення та поширення відео матеріалів інформаційного та просвітницького характеру [39].

1 січня 2021 року Рада Європи розпочала новий дворічний проєкт «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні» [40] (COVAW). Проєкт, розроблений відповідно до Плану дій Ради Європи для України (2018-2022 рр.) [41], зосереджено на підтримці розвитку національного законодавства та проведенні політичних реформ, пов'язаних з протидією домашньому

насильству, а також на підвищенні обізнаності органів влади та суспільства щодо Стамбульської конвенції [1], та проблеми насильства стосовно жінок. Проект має на меті зміцнення прав жінок в Україні, в тому числі через підтримку ратифікації Стамбульської конвенції, яка була підписана Україною в 2011 році, але досі ще не ратифікована. Два основні компоненти проекту – підвищення обізнаності та розвиток законодавчої бази задля забезпечення двостороннього рівня підтримки у запобіганні та протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству в Україні відповідно до стандартів Стамбульської конвенції.

Діяльність з підвищення обізнаності також буде зосереджена на широкій громадськості в різних регіонах України, та включатиме висвітлення як проблеми насильства стосовно жінок, так і домашнього насильства, необхідність боротьби з цими явищами, а також роль і переваги Стамбульської конвенції [1], та інших міжнародних стандартів у цій сфері. Ця діяльність також включатиме підвищення обізнаності суспільства щодо необхідності боротьби із стереотипами та гендерною нерівністю, а також щодо ризиків, пов'язаних з домашнім насильством.

Освітній он-лайн-проект з протидії домашньому насильству «Дім (не) Безпеки» [16] створений для покращення обізнаності громадян щодо наявних в Україні заходів у сфері захисту громадян від домашнього насильства.

Проект складається з просвітницьких брошур та відео матеріалів, в яких розповідається про те як виявляти домашнє насильство, розрізняти його види та наслідки до яких воно призводить. Він орієнтований не лише на постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства та спеціалістів установ та організацій як працюють з постраждалими та кривдниками, а й на осіб, які можуть стати свідками домашнього насильства. Оскільки сьогодні все частіше можна почути в нашому суспільстві думки про те, що домашнє насильство це не особиста проблема окремої родини, і насильство не повинно залишатися за зачиненими дверима. Дуже хорошою тенденцією є і те що і молодь все менше толерує насильство та активно долучається до

проектів з запобігання насильству та боулінгу щодо дітей. Тому навіть звичайні громадяни, які стали випадковими свідками домашнього насильства після проходження навчання матимуть базові знання з того, яким чином вони можуть допомогти постраждалій особі та до яких органів та установ вони можуть звернутися після виявлення таких правопорушень [16].

«Дім (не) Безпеки» [16] створений за підтримки ОБСЄ в своїх дослідженнях зазначає такі основні причини насильства: «патологічні ревності; модель поведінки, засвоєна у батьківській сім'ї; занижена або завищена самооцінка; нереалізовані мрії та бажання з дитинства; власне самоствердження через інших людей; потреба у визнанні; психічні відхилення та захворювання; різні релігійні та політичні погляди; хронічний алкоголізм, наркоманія» [16].

Дослідження, яке було проведено під керівництвом ОБСЄ «Добробут і безпека Жінок» у вибраних країнах Південно-Східної та Східної Європи, у т. ч. в Україні в 2018 році, встановило, що жінки зазвичай не звертаються до Центру соціальних служб сім'ї, дітей і молоді [42]. Проаналізована територіальна належність у звіті дала різні результати. Так, жінки, які мешкають в Західній Україні, указують найнижчі рівні насильства ніж ті, що проживають у Києві або в Центральній Україні [42, с. 58].

Це можна пояснити тим, що на Західній Україні люди більше шанують та дотримуються давніх українських звичаїв, та традицій, які більшість родин того регіону досі зберігають та передають з покоління в покоління. Повага до жінки наскрізно проходить через всю українську народну творчість та культуру. А стосунки між чоловіком та жінкою будувалися на невимовній повазі та шані один до одного. Українська жінка завжди сприймалася як надійний товариш чоловіка та була абсолютно рівноправною з чоловіком. Українські жінки завжди були вільні у своїх діях, та шановні у суспільстві. Українки завжди мали право вільно обирати собі нареченого або з власної ініціативи розірвати шлюб, здобувати освіту, виступати в суді чого на той час не було в жодній європейській країні.

Саме на Західній Україні вперше було запроваджена традиція святкування дня матері у 1929 році ініціаторкою якого стала Олена Кисилевська, редакторка українського тижневика «Жіноча доля». Проте, в 1939 році з приходом радянської влади святкування на Західній Україні Дня матері заборонила влада. І впродовж більш ніж пів століття забувались традиції та цінності та нав'язувались стереотипи та дискримінація жінок тоталітарним режимом радянської влади.

Можна припустити, що саме з тих часів і розпочалось зародження проблеми домашнього насильства в українському суспільстві. Що могло бути викликане наслідками Першої та Другої Світової війни, коли ветерани повертались додому та не мали можливості проходити якісної психологічної реабілітації з лікування посттравматичного стресового розладу. Оскільки дослідження цього явища вперше розпочалось після війни у В'єтнамі (1959-1975) [43].

Створення Радянським союзом штучного уявлення про здорову націю, коли людей з інвалідністю запроторювали в спеціалізовані будинки для інвалідів та психіатричні лікарні. Інфраструктура, що будувалася була абсолютно не пристосована до інклюзивних потреб людей з інвалідністю. Нав'язувались стереотипні стандарти «нормальної сім'ї», в інформаційних кампаніях де чоловіки зображувались на робочих місцях, а жінки вдома за пранням або готуванням їжі. Ну і звісно велике примусове переселення, яке значно розбавило українську культуру та традиції, та призвело до викорінення та забуття частиною українців основ звичаєвого права за яким жили наші предки.

Понад 60% жінок в Україні зазнають психологічного, фізичного або сексуального насильства, майже кожна третя – від партнера. Про це свідчать дані дослідження ОБСЄ з питань добробуту та безпеки жінок в Україні: «Результати свідчать про те, що дві третини (67%) жінок в Україні віком від 15 років зазнали психологічного, фізичного або сексуального насильства. Найбільшим чинником виявилось фізичне та/або сексуальне насилля з боку

партнера, про що повідомили майже кожні три з десяти опитаних жінок (28%)» [42].

На сьогодні в найбільшій зоні ризику є родини з числа внутрішньо-переміщених осіб та членів родини учасників Антитерористичної операції [44] та Операції об'єднаних сил [44]. Світова практика показує, що ризики підвищення насильства та домашнього насильства в зоні конфлікту та в родинях з числа переселенців та учасників бойових дій є досить високими.

Станом на 4 січня 2021 року за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерством соціальної політики обліковано 1 459 170 внутрішньо-переміщених осіб з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим. [45].

Згідно інфографіки розробленої аналітичним порталом Слово і Діло, найбільша кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб проживає в Донецькій і Луганській областях – 511 тис. 909 та 282 тис. 253 людини відповідно. У Києві проживає 162 тис. 968 переселенців, в Київській області – 65 тис. 765, у Харківській області – 135 тис. 351, у Дніпропетровській – 71 тис. 475. У західних областях країни внутрішньо переміщених осіб небагато. У Чернівецькій області зареєстровано 2 тис. 399 переселенців, в Тернопільській – 2 тис. 161, у Рівненській – 3 тис. 18, у Волинській – 3 тис. 97 [46].

Тому проблема соціальної адаптації та ре соціалізації вимушено переміщених осіб навіть сьогодні стоїть в Україні досить гостро. Оскільки економічні труднощі та відсутність постійного житла в таких родинях може лиш поширювати рівень агресії та насильства. А у зв'язку з корона вірусною кризою ця проблема лиш загострилась ще більше. Оскільки соціальною адаптацією займалися і займаються здебільшого лише міжнародні благодійні та громадські організації. Державна ж підтримка внутрішньо переміщених осіб поки що закінчується виплатою матеріальної допомоги, наданням пільг та субсидій.

«Станом на 01.02.2021 року до Реєстру (Єдиний реєстр учасників

антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення – ред.) внесена інформація про 405 711 учасників бойових дій (серед них жінок – 19 402), в тому числі в 2020 році – про 27 293 учасників бойових дій, в 2021 році – про 303 учасника бойових дій» [47] – йдеться у відповіді на запит Радіо Свобода.

Хоча збір статистики поширеності домашнього насильства серед родин учасників бойових дій в Україні не проводиться, проте це не означає, що така проблема відсутня. Якщо звернутися до зарубіжного досвіду та проаналізувати дослідження американських науковців Р. Робічокса та Д. МакКерола «Сімейна жорстокість та військова дислокація» [48] де науковці досліджуючи родини військових які повернулись з Іраку та Афганістану, пов'язують зв'язок між участю у військових діях та домашнім насильством, збільшенням жорстокого поводження над дітьми та зростанням кількості розлучень.

Виникнення проявів домашнього насильства в родинах учасників бойових дій часто спричинене відсутністю можливості у них отримати психологічну допомогу після повернення в родину з зони бойових дій або після демобілізації. Це може бути спричинено або відсутністю таких програм та можливостей в їхньому регіоні, або неспроможністю державного бюджету в повній мірі профінансувати такі програми, через що лише частина учасників бойових дій, може скористатися такими програмами реабілітації.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» [49] (2017) учасникам бойових дій має бути забезпечено надання таких послуг: психологічна діагностика, психологічна просвіта та інформування,

психологічне консультування, психологічна підтримка і супроводження, психотерапія, групова робота [49]

Проте варто розрізняти домашнє насильство в родинх демобілізованих учасників бойових дій та діючих військовослужбовців учасників бойових дій. Якщо провести аналіз чинного українського законодавства, можна виявити той факт, що діючі військовослужбовці не будуть нести адміністративної відповідальності за вчинення ними домашнього насильства, відповідно до статті 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення [50] «Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, а також особи рядового і начальницького складів Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами...»[50] Згідно переліку правопорушень вказаних в даній статті ці особи можуть нести адміністративну відповідальність на загальних підставах, проте відповідно до цієї ж статі не може бути застосовано: громадські роботи, виправні роботи і адміністративний арешт [50]. Однак, аналізуючи Закон України «Про дисциплінарний статут Збройних Сил України» [51] виявляється, що його норми не передбачають дисциплінарну відповідальність військовослужбовців за вчинення домашнього насильства.

Ще у 2015 році у рамках програми Фонду ООН у галузі народонаселення було започатковано перші мобільні бригади з надання соціально-психологічної допомоги та підтримки постраждалим особам у наслідок домашнього насильства. На сьогоднішній день на підставі «Положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 654 [52] станом на 01.04.2020 року вже діє 334 мобільні бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства

та/або насильства за ознакою статі [37].

За інформацією Міністерства соціальної політики: «За 9 місяців 2019 року внаслідок домашнього насильства загинули 777 людей, 305 з яких – діти. Ще 117 дітей були вбиті своїми матерями під час народження» [37]

У нашому суспільстві є низький рівень освіти постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства в сфері захисту своїх прав та інтересів. Через що рівень звернень до поліції та центрів соціального захисту є дуже низьким, що підтверджується дослідженнями проблематики стосовно насильства над жінками в Україні.

2.2. Моніторинг показників та аналіз чинної політики.

Україна робить успішні кроки на шляху до ідентифікації проблеми та подолання стереотипів, пов'язаних з домашнім насильством. Однак суспільні зміни, породжують все нові виклики, з якими нам ще не раз потрібно буде зіткнутись. А продовжуючи невпинні дослідження та вивчення міжнародного досвіду, ми зможемо досягти непоганих результатів. Хоч ніде в світі не існує ідеальної політичної системи і законодавства, основним нашим завданням все одно є постійний моніторинг та вдосконалення.

Автором було використано масив даних, що надала за запитом Національна поліція України, який стосується кількості звернень з приводу домашнього насильства. Для порівняння було взято дані за 5 останніх років (з 2016 по 2020), щоб проаналізувати, на скільки ефективно впливає на довіру людей до державних інституцій, обраний державою курс, та запроваджені заходи, у вирішенні та подоланні проблеми домашнього насильства.

Таблиця 2.2.1 Кількість звернень з приводу домашнього насильства до Національної поліції України з розподілом на дві групи: дорослі, діти та три підгрупи: чоловіки, жінки, діти.

Джерело: Національна поліція України. Побудовано автором.

Групи	Кількість звернень з приводу домашнього насильства до Національної поліції України з розподілом на дві групи: дорослі, діти та три підгрупи: чоловіки, жінки, діти.				
	2016	2017	2018	2019	2020
Всього заяв	127 478	110 932	115 473	141 814	208 784
Дорослі	126 496	109 541	114 055	139 933	205 351
<i>Жінки</i>	x	x	89 498	113 403	182 088
<i>Чоловіки</i>	x	x	24 557	26 530	23 263
Діти	982	1 391	1 418	1 881	3 433
<i>Дівчатка</i>	x	x	562	1 153	2 012
<i>Хлопчики</i>	x	x	856	728	1 421

За проведеним автором моніторингом кількості звернень з приводу домашнього насильства, відносно трьох груп чоловіки, жінки та діти, що були зареєстровані Національною поліцією України за період з 2016 по 2020 роки, що відображено у Таблиці 1, можна підсумувати, що за всі п'ять років найвищим є показник кількості звернень з приводу домашнього насильства - від жінок, і в 2020 році становить – 182088 звернень. В той час як показник кількості звернень від дітей є найнижчим, і на 2020 рік становить 3433 звернення, і суттєво відрізняється від показників двох інших груп. Різниця у показниках групи чоловіки, теж суттєво відрізняється, і становить у 2020 році - 23263 звернення.

Структуру звернень за роками та показниками кількості звернень з приводу домашнього насильства відносно трьох груп: чоловіки, жінки, діти за період з 2016 по 2019 рр. за даними Національної поліції України [36] представлено на рис 2.2.1.

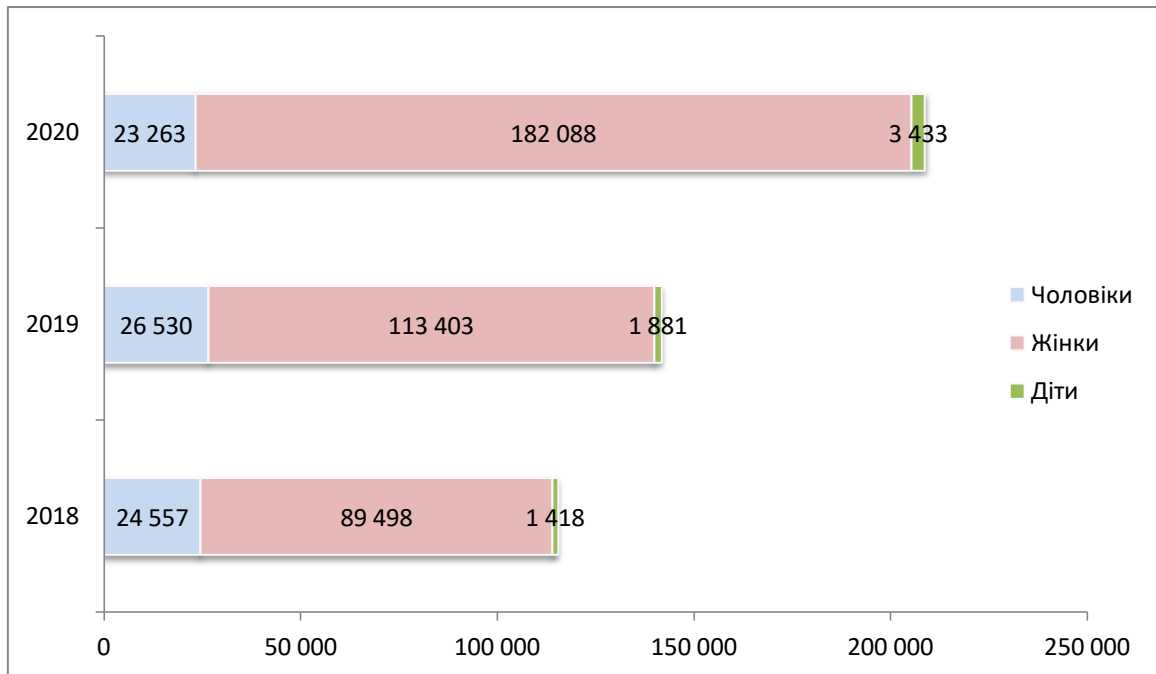

Рис. 2.2.1. Показники кількості звернень з приводу домашнього насильства відносно трьох груп: чоловіки, жінки, діти за період з 2016 по 2019 рр., осіб.

Джерело: Національна поліція України. Побудовано автором.

Таблиця 2.2.2 Кількість звернень (%) з приводу домашнього насильства до Національної поліції України з розподілом на дві групи: дорослі, діти та три підгрупи: чоловіки, жінки, діти.

Джерело: Національна поліція України. Побудовано автором.

Групи	Кількість звернень з приводу домашнього насильства до Національної поліції України у % станом на:				
	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Всього:</i>	100,00%	100,00%	100%	100%	100%
Дорослі	99,23%	98,75%	98,77	98,67	98,36
<i>Жінки</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	77,51%	79,97%	87,21%
<i>Чоловіки</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	21,27%	18,71%	11,14%
Діти	0,77%	1,25%	1,23%	1,33%	1,64%
<i>Дівчатка</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	0,49%	0,81%	0,96%
<i>Хлопчики</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	0,74%	0,51%	0,68%

У таблиці 2.2.2 наведено відсоткове співвідношення показника кількості звернень з приводу домашнього насильства відносно двох груп: дорослі та

діти, і трьох підгруп: чоловіки, жінки, діти за різні роки у період 2016 – 2020 рр. Із наведених даних випливає, що кількість звернень у відсотках з приводу домашнього насильства від дорослих у порівнянні з дітьми є найвищою і становить 99,23% у 2016 році, а найнижчий показник у 2020 році, він складає 98,36%. Це свідчить про те, що дедалі більше дітей починає звертатися по допомогу.

В 2018 році Національна поліція України розпочала збір статистичних даних з розподілом за гендерною ознакою, і відповідно до відсоткових показників наведених у Таблиці 2.2.2, якщо кількість звернень від дітей почала зростати, то кількість звернень з приводу домашнього насильства від чоловіків почала знижуватись, відтак якщо у 2018 році кількість звернень становила 21,27% то у 2020 році кількість звернень від чоловіків становить 11,14%.

Показник кількості звернень від жінок за 2018 – 2019 роки незначно збільшувався, у 2018 році він становив – 77,51% від загальної суми звернень, а у 2019 році – 79,97 від загальної суми звернень. Проте у 2020 році цей показник значно збільшився і становив – 78,21% від загальної суми звернень. Можна припустити, що це могла спричинити світова пандемія COVID-19 та спричинені нею жорсткі карантинні обмеження та вимушена ізоляція.

Таблиця 2.2.3 Коефіцієнт кількості звернень з приводу домашнього насильства від чоловіків відносно жінок та хлопчиків відносно дівчаток за період з 2018 по 2020 роки.

Джерело: Національна поліція України. Побудовано автором.

Групи	Коефіцієнт звернень станом на:					
	2018		2019		2020	
<i>Жінки (База порівняння)</i>	89 498	1	113 403	1	182 088	1
Чоловіки	24 557	0,274	26 530	0,234	23 263	0,128
<i>Дівчатка (База порівняння)</i>	562	1	1153	1	2012	1
Хлопчики	856	1,523	728	0,631	1421	0,706

В Таблиці 2.2.3 розглядається коефіцієнт кількості звернень з приводу домашнього насильства станом на кожен рік в період з 2018 по 2020 роки. За базу порівняння взято Групи: Жінки та Дівчатка, показники яких дорівнюють одиниці. За всі роки в групи Жінки, коефіцієнт з групою Чоловіки найвищий у 2018 році і становить – 0,274.

У групи Дівчатка коефіцієнт з групою Хлопчики був найвищий у 2018 році і становив 1,523, проте у 2019 році він знизився до 0,631, а в 2020 році становив – 0,706. Тому можна підсумувати, що за останні три роки з 2018 по 2020 роки, дівчатка частіше ставали постраждалими особами внаслідок домашнього насильства ніж хлопчики.

Таблиця 2.2.4 Базисні показники динаміки кількості звернень з приводу домашнього насильства відносно трьох груп: чоловіки, жінки, діти за період з 2018 по 2020 рр

Джерело: Національна поліція України. Побудовано автором.

Рік	Показник	2018	2019	2020
Кількість звернень за рік		115 473	141 814	208 784
Чоловіки		24 557	26 530	23 263
	Дбазисні	~	1 973	-1 294
	кзрост	~	1,08	0,95
	Тзрост, %	~	108,03	94,73
	Тпр, %	~	8,03	-5,27
Жінки		89 498	113 403	182 088
	Дбазисні	~	23 905	92 590
	кзрост	~	1,27	2,03
	Тзрост, %	~	126,71	203,45
	Тпр, %	~	26,71	103,45
Діти		1 418	1 881	3 433
	Дбазисні	~	463	2 015
	кзрост	~	1,33	2,42
	Тзрост, %	~	132,65	242,10
	Тпр, %	~	32,65	142,10

Розрахований коефіцієнт звернень за допомогою статистичних методів у таблиці 2.24 з приводу домашнього насильства відносно трьох груп було виявлено, що у 2019 році у порівнянні з 2018 роком серед чоловіків показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 1,08 рази, серед жінок показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 1,27 разів, серед дітей показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 1,33 рази. У 2020 році відносно 2018 року серед чоловіків показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 0,95 разів, серед жінок показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 2,03 рази, серед дітей показник кількості звернень з приводу домашнього насильства збільшився у 2,42 рази.

Серед чоловіків в період з 2018 по 2019 рік темп зростання був найвищим у 2019 році та становив 108,03% через що показник кількості звернень зріс на 8,03%. Але у 2020 році темп зростання становив 94,73% через що показник кількості звернень скоротився на 5,27%.

Серед жінок в період з 2018 по 2019 рік темп зростання був найвищим у 2020 році і становив 203,45%, і показник кількості звернень зріс на 103,45%. Серед дітей в період з 2018 по 2019 рік темп зростання був найвищим у 2020 році та становив 242,10% і показник кількості звернень відповідно зріс на 142,10%.

На основі розрахунків, можна зробити висновок, що за визначений період (2018 -2020) показник кількості звернень від чоловіків зменшився, в той час як від жінок та дітей значно збільшився. Орієнтуючись на Таблицю 2.2.4 можна побачити, що за визначений період (2018 – 2020) найбільшим є показник кількості звернень від жінок за всі періоди. Проте у 2020 році найвищий темп приросту кількості звернень з приводу домашнього насильства все ж є від дітей і він складає 142,10%, хоча у 2019 році темп приросту кількості звернень становив 32,65%. Таке різке збільшення

показника може бути спричинене пандемією COVID-19, жорсткими карантинними обмеженнями, вимушеною ізоляцією та переходом школярів та студентів на дистанційну форму навчання.

Від домашнього насильства в Україні потерпають сотні тисяч людей. Однак, тільки 10% з них звертаються по допомогу. [53]. Три мільйони дітей, які страждають від домашнього насильства, будучи свідками соціологічні дані, а не статистичні. Насправді таких дітей та дорослих значно більше, ніж звернень, які зареєстровані Національною поліцією України.

Щорічно в Україні, з 25 листопада до 10 грудня включно, проводиться Міжнародна кампанія “16 днів проти насильства”,. З 1991 року така акція підтримується міжнародною спільнотою [54].

Основними завданнями акції є: привернення уваги громадськості до проблем подолання насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та жорстокого поводження з дітьми, гендерного насильства та забезпечення рівних прав жінок і чоловіків; активізація партнерського руху органів державної влади, державних органів влади, громадських організацій щодо викорінення домашнього насильства; проведення інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності населення з питань попередження насильства в сім'ї, формування свідомості населення щодо нетерпимого ставлення до насильства.

Міністерство внутрішніх справ та Міністерство цифрової трансформації за підтримки Канадсько-українського проєкту розвитку поліції (CUPDP) розробило онлайн-інструменти протидії домашньому насильству, а саме, серіал про домашнє насильство, який складається з таких тем [55]:

Серія 1. Домашнє насильство: що це та яким буває.

Серія 2. До кого звертатися по допомогу.

Серія 3. Законодавство та повноваження поліції.

Серія 4. Планування безпеки постраждалих.

Серія 5. Як допомогти постраждалим.

Також, Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачено створення Єдиного державного реєстру до якого вносяться дані про кривдників, який планують створити для ефективної комунікації між всіма органами, що займаються запобіганням та протидією домашньому насильству та насильству за ознакою статі [1]. Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову «Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» [56]. В таких закладах, особи, які постраждали внаслідок домашнього насильства можуть отримати комплексну допомогу та знайти прилисток від своїх кривдників та зможуть відчувати себе в безпеці. А також отримати: правову, психологічну, медичну допомогу. Отже, в Україні на лютий 2020 р. діяло [57]:

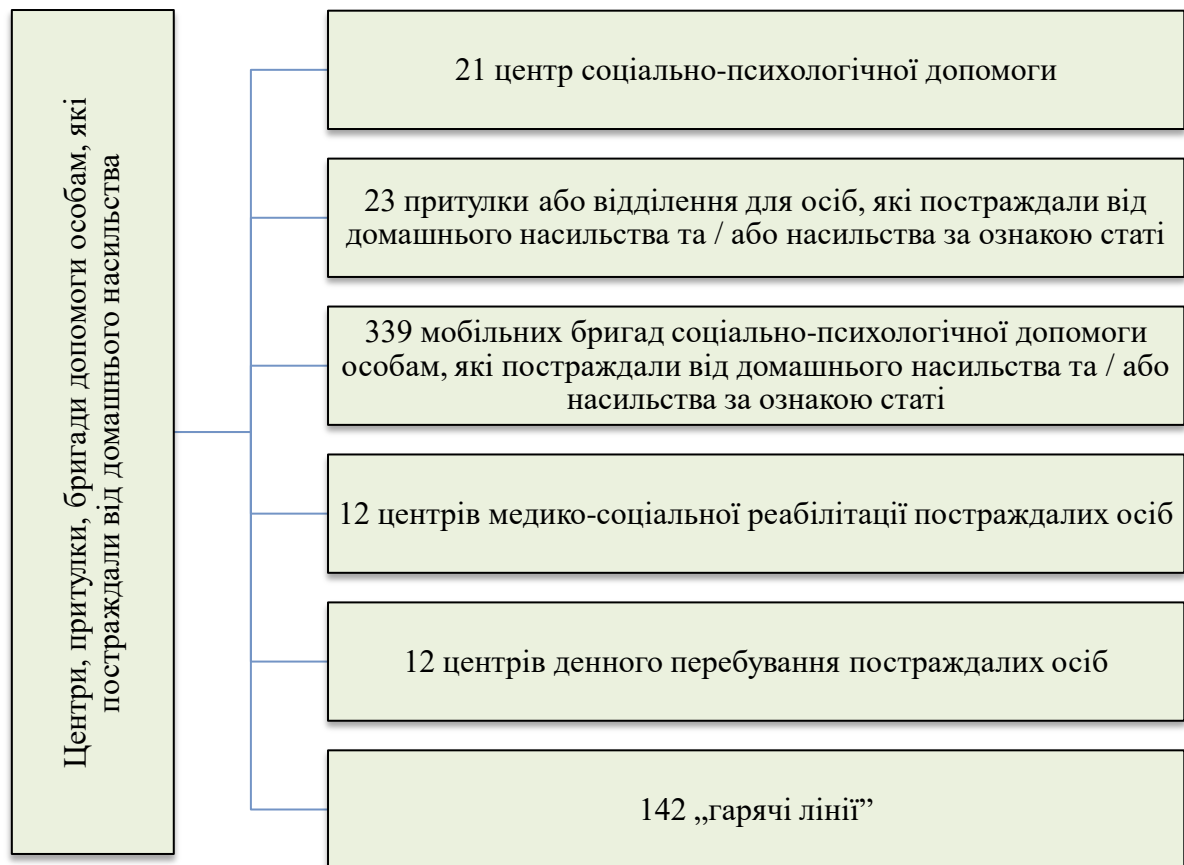

Рис. 2.2. Центри, притулки, бригади допомоги особам,

які постраждали від домашнього насильства.

Джерело: Міністерство соціальної політики України [57]

Збереження чинної політики України, звісно, не призведе до виникнення хаосу, чи повного нехтуваннями правами людини і громадянина як в державі так і суспільстві, проте негативний довгостроковий вплив все ж залишається надзвичайно великим ризиком. Чинна державна політика значною мірою відрізняється в кращу сторону, від ситуації яка була приміром 5 років тому в Україні. Проте кроків, які вживає держава в подоланні домашнього насильства в Україні, як свідчить моніторинг показників кількості звернень з приводу домашнього насильства до Національної поліції України, проведений автором, та дані соціологічних досліджень, які проведено в Україні за підтримки міжнародних донорів та партнерів є не достатньо. Рівень довіри до суб'єктів надання послуг ще досі є достатньо низьким, і різке підвищення кількості звернень з приводу домашнього насильства у 2020 році спричинене корона вірусною кризою, та наслідками, що викликали жорсткі карантинні обмеження та ізоляція. Проте недосконале виконання Україною обраної політики, затягування ратифікації Стамбульської конвенції тягне за собою погіршення іміджу країни на міжнародному рівні. Систематичне порушення прав людини, неприпустиме в європейській країні, що ставить під загрозу членство України в Європейському Союзі.

2.3. Протидія процесам домашнього насильства у зв'язку з карантинними обмеженнями в умовах пандемії Covid-19.

З початком пандемії COVID-19 та після введення Кабінетом Міністрів України жорсткого локдауну, який передбачав перехід на дистанційну форму праці та навчання, закриття всіх підприємств, установ та організацій, за виключенням об'єктів критичної інфраструктури, повним припиненням всіх

авіасполучень та залізничних перевезень, величезна кількість людей опинилась замкненою вдома без можливості зайвий раз виходити на вулицю.

В свою чергу у зв'язку з карантинними обмеженнями в світі різко зросла кількість випадків домашнього насильства. Як свідчать дані аналітичного звіту «Вплив COVID-19 на права жінок в Україні», у якому взяли участь понад 700 осіб та охопило всі області України: понад 40% опитаних, які повідомили про домашнє насильство, до карантину такого досвіду не мали [58]. 56% жінок зазначили, що додаткові навантаження які були викликані піклуванням про родину під час вимушеного карантину негативно вплинули на їхню професійну діяльність [58].

«Будь-які рішення та політики мають базуватися на правах людини. Проте для того, щоб розуміти, які права порушено, які групи є найбільш вразливими, хто залишився поза увагою, чому так відбувається, і як подолати ці проблеми, на національному та місцевому рівні необхідно забезпечити системний моніторинг та збір даних із розбивкою за статтю. Саме так держава зможе виявити прогалини, що особливо важливо під час надзвичайних ситуацій, пандемії»[58], – наголосила Світлана Колишко.

У країнах ЄС в умовах карантину ще в березні 2020 зафіксували зростання домашнього насильства. Так, у Франції кількість звернень зросла на 30% [59]. У Великій Британії кількість жінок, убитих чоловіком удома, зросла втричі [60].

Про значне збільшення випадків домашнього насильства заявляють у Туреччині та Італії. Збільшення рівня домашнього насильства зафіксовано у всьому світі з моменту спалаху пандемії коронавірусу та введення заходів блокування. Серед країн, де зросла кількість повідомлень, – Китай, Іспанія, Німеччина, Франція, Канада та Австралія [61].

В ООН заявляють про погіршення ситуації та збільшення випадків домашнього насильства в усьому світі [62]. Як впливає карантин на рівень домашнього насильства в Україні та куди звертатися потерпілим пропонують журналісти hromadske. [63]. Опитування соціологічної групи «Рейтинг» [64]

показало, що під час ізоляції жінки виконують більше домашньої роботи, а чоловіки більше часу витрачають на сон, алкоголь, секс і спорт.

Натомість у громадських організаціях зростання кількості звернень під час карантину фіксують мало не щодня. Альона Кривуляк, координаторка напрямку гарячих ліній громадської організації «Ла Страда» повідомила, що у березні надійшло 1600 дзвінків, до карантину найчастіше телефонували у новорічні свята – 1100 разів [65].

Кількість звернень до благодійного фонду «Слов'янське серце» [66], що працює на Донбасі, з початку карантину зросла вдвічі. Так стверджує Катерина Ханева, координаторка напрямку з попередження та протидії гендерно-обумовленому домашньому насильству. Катерина Ханева каже, що дистанційна допомога часто недоступна жінкам поблизу лінії розмежування. На її думку, через карантин у Донецькій області погіршилася ситуація з доступом до правосуддя і безоплатної правової допомоги.

Наразі ризик домашнього насильства у прифронтовій зоні зростає ще й через економічну нестабільність, викликану карантинном. На територіях поблизу лінії розмежування робочі місця часто були пов'язані з сервісом для мешканців непідконтрольних територій. Тепер цієї роботи немає. Жінки, які регулярно потерпають від домашнього насильства часто не вірять, що хтось допоможе. Тому важливо, щоб оточуючі, які знають про насильство, переконували постраждалу звертатися до поліції чи соціальних служб [66].

Значний крок у вирішенні проблеми Україна зробила з прийняттям Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], а саме, було внесено зміни до кримінального законодавства, та розширено повноваження Національної поліції України, для покарання кривдників, та обмеження їхнього контакту з постраждалими особами внаслідок домашнього насильства, шляхом винесення заборонних та обмежувальних приписів. Також Національною поліцією [36] було створено мобільні групи по протидії домашньому насильству, які отримали назву «Поліна» [67]. До складу мобільних груп «Поліна» входять працівники управлінь та відділів

Національної поліції України, які пройшли спеціалізовану підготовку з протидії та реагування на домашнє насильство. До повноважень групи швидкого реагування належать повноваження зі складання Тимчасового заборонного припису особі яка вчиняла домашнє насильство, який передбачає заборону будь як контактувати з особою постраждалою внаслідок насильства. У разі якщо особа не має можливості звернутися до Національної поліції України, вона може отримати консультації на: Національній «гарячій» лінії з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації чи «гарячій» лінії для осіб, що постраждали від домашнього насильства, яка створена на базі Урядового контактного центру.

У 2020 році за підтримки ОБСЄ підготовлено «Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників» з метою підвищення ефективності роботи фахівців, які реалізують Програму для кривдників та осіб, схильних до вчинення домашнього насильства [68]. Посібник розроблено для регулювання роботи фахівців, які будуть працювати з особами, які вчиняли домашнє насильство, а також спрямований на підвищення компетенцій та навичок фахівців.

Висновки до розділу 2

В Розділі 2 дипломної роботи проаналізовано чинну державну політику України з запобігання та протидії домашньому насильству. В якій розглянуто основні проекти щодо запобігання домашньому насильству, які реалізуються в Україні за підтримки міжнародних партнерів та донорів. В яких зазначені соціологічні показники рівня домашнього насильства в Україні та гердерно вікова структура. Відповідно до соціологічних даних «Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство у приватному секторі в Україні: заклик до дій» [38] 70% які постраждали внаслідок домашнього насильства – це жінки, 20% чоловіки та ще 10 – це діти.

Визначено мету та завдання проект Ради Європи «Боротьба з насильством щодо дітей в Україні» [39], який фокусується на підтримці України у посиленні її реакції на випадки сексуальної експлуатації дітей, у тому числі в цифровому середовищі, на поширенні сприятливих для дітей практик з акцентом на забезпеченні прав постраждалих дітей внаслідок домашнього насильства та свідків у судових провадженнях, та просуванні прав дитини в цифровому середовищі.

А також розглянуто успішний український освітній он-лайн проект «Дім (не) Безпеки» [42] створений для покращення обізнаності громадян щодо наявних в Україні заходів у сфері захисту громадян від домашнього насильства.

За результатами дослідження «Добробут і безпека Жінок» автором на основі історичного аналізу досліджено причинно наслідковий зв'язок найнижчого рівня насильства щодо жінок в Західному регіоні в порівнянні з Центральним. Висвітлено питання осіб, які перебувають в найбільшій зоні ризику, серед яких родини учасників бойових дій та родини внутрішньо переміщених осіб, та наведено можливі шляхи вирішення проблеми на основі зарубіжного досвіду.

Акцентовано увагу на недоліках чинного законодавства з протидії та

запобігання домашньому насильству в статті 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення[50], згідно якої діючі військовослужбовці не будуть нести адміністративної відповідальності за вчинення ними домашнього насильства, оскільки такі особи несуть відповідальність згідно Дисциплінарного статуту [51], проте він не передбачає відповідальності за вчинення особами домашнього насильства.

На зверненням автора (Додаток В) до Національної поліції України, було отримано дані для проведення моніторингу кількості звернень з приводу домашнього насильства відносно трьох груп: чоловіки, жінки, діти, було встановлено, що за останні 5 років найвищий показник кількості звернень з приводу домашнього насильства був від жінок в 2020 році, і становив – 182088 звернень і становив 87,21% від загальної кількості звернень. У 2018 році Національна поліція України розпочала збір статистичних даних з розподілом за гендерно віковою ознакою, згідно даних якої можна зробити висновок, що навіть серед дітей, дівчатка частіше страждають від домашнього насильства ніж хлопчики.

Проаналізовано основні інструменти чинної політики запобігання та протидії домашньому насильству та проведено моніторинг центрів, притулків та бригад допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства.

Акцентовано увагу на зростанні кількості випадків домашнього насильства у всьому світі, у зв'язку з пандемією COVID-19, та жорсткими карантинними обмеженнями які вона спричинила.

Визначено, що хоч і збереження чинної політики не потребує затрат великої кількості ресурсів та внесення змін до нормативно правових актів які регулюють відносини у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, проте чинна політика не призведе до вирішення проблеми домашнього насильства: зменшенні проявів домашнього насильства в українських родинах, формування нетерпимого ставлення в суспільстві до насильства та викорінення негативних стереотипів про домашнє насильство.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПТИМАЛЬНОГО ВАРІАНТУ ПОЛІТИКИ

3.1. Аналіз стейкхолдерів на основі рекомендацій Кабінету міністрів України.

Правове забезпечення державної політики щодо протидії та запобігання домашньому насильству враховуючи проаналізовані автором показники соціологічних досліджень, які проводились в Україні щодо дослідження проблеми домашнього насильства та статистичні дані Міністерства соціальної політики України та дані надані Національною поліцією України, не є достатньо дієвим.

Домашнє насильство є однією з найбільш гострих світових соціальних проблем, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Найбільш вразливими є жінки та діти. У групі підвищеного ризику потрапляння у ситуацію насильства знаходяться особи з інвалідністю в тому числі і діти з інвалідністю, особи похилого віку, вимушено переміщені особи, та родини учасників Антитерористичної операції та Операції об'єднаних сил.

Насильство негативно впливає як на фізичне, так і на психічне здоров'я постраждалих та може призвести до інвалідності чи летальних випадків, як внаслідок нанесення тяжких тілесних ушкоджень, не сумісних із життям, так і внаслідок скоєння постраждалими особами суїцидів.

Домашнє насильство в свою чергу призводить до зниження продуктивності праці на підприємствах, установах та організаціях, а також може спричиняти не вихід працівників на роботу, збільшення тривалості відпусток та перебування на лікарняному серед осіб постраждалих від домашнього насильства, а також вихід постраждалих осіб із ринку праці, що в свою чергу негативно впливає на економіку України.

Провівши моніторинг передвиборчих програм та гасел політичних партій : Слуга Народу, Голос, Батьківщина, Європейська солідарність, Опозиційна платформа «За життя», За майбутнє, автором було дійдемо

висновку, що вони розглядають соціальну сферу з точки зору пільг, пенсій та соціальних гарантій, висвітлюючи це як подолання бідності, чи покращення життя соціально незахищених верств населення, шляхом виплат їм матеріальної допомоги. Тому в цьому розділі наведено цитати окремих політиків та лідерів думок держави, які займаються творенням змін у вирішенні проблеми подолання домашнього насильства.

«Сьогодні більшість винних у домашньому насильстві сплачують штрафи з сімейного бюджету. Діти та інші члени родини страждають подвійно, і це треба виправляти. Ми з колегами поміркували над тим, як зробити відповідальність за домашнє насильство більш адресною, і пропонуємо залучати порушників до суспільно корисних робіт з одночасним спрямуванням коштів за виконання таких робіт постраждалій особі» [69] - заступник голови фракції «Слуга народу» Євгенія Кравчук.

«В умовах пандемії COVID-19 проблемою номер два після самого вірусу стало наростання домашнього насильства. Як приклад, тільки за перші півроку поліція отримала майже вдвічі більше звернень щодо домашнього насильства, ніж у минулому півріччі» [70], - зазначив Володимир Зеленський під час зустрічі з представниками громадських та міжнародних організацій, присвяченій питанням реалізації державної політики з протидії та запобігання домашньому насильству.

«За кожним зверненням — людське життя, тому це не просто статистика, а часом життя цілої родини. Це виклик для всього суспільства. Тому наша мета — посилити реакцію на цей виклик. І реакція має бути абсолютно конкретною і починатися на рівні центральної та місцевої влади й закінчуватися в кожній родині» [71], — Денис Шмигаль.

«Ратифікація Стамбульської конвенції буде важливим символічним кроком, який покаже, що є зміни в свідомості суспільства і є розуміння того, що необхідно робити. Адже гендерно зумовлене насильство стосується широкого кола питань, зокрема прав людини, розподілу влади і рівності. І відділяти одне від іншого – це помилка» [72], - Катерина Левченко, Урядова

уповноважена з питань гендерної політики.

Організовані заінтересовані групи (стейкхолдери)

На основі рекомендацій Кабінету міністрів України щодо проведення прогнозу впливу [73] та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень автором було визначено заінтересовані сторони (стейкхолдерів). Аналіз дав змогу визначити та згрупувати у таблицю організовані заінтересовані групи: цільова, непрямого впливу, потенційного впливу, група з вагомим авторитетом, експерти, групи, що виявляють інтерес.

Таблиця 3.1.1 Аналіз стейкхолдерів. Організовані заінтересовані групи: цільова група, група непрямого впливу, група потенційного впливу.

(Розроблено автором на основі рекомендацій КМУ [73].)

Групи	Стейкхолдери
Цільова група	1. Діти відносно яких вчиняється домашнє насильство
	2. Чоловіки та жінки відносно яких вчиняється домашнє насильство
	3. Літні люди, відносно яких вчиняється домашнє насильство
	4. Особи які вчиняють насильство
Група непрямого впливу	1. Міжнародні правозахисні організації представлені в Україні
	2. Українські правозахисні громадські організації
	3. Медіа, соціальні мережі, друковані видання, зовнішня реклама.
Група потенційного впливу	1. Служби у справах дітей
	2. Освітні заклади (у тому числі інтернати, спортивні школи)
	3. Уповноважені підрозділи органів НПУ
	4. Органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я
	5. Центри соціального захисту населення

	6. Органи місцевого самоврядування
	7. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги
	8. Молодіжні організації, Пласти
	9. Лідери думок
	10. Міністерство юстиції
	11. Заклади неформальної освіти

Таблиця 3.1.2. Аналіз стейкхолдерів. Організовані заінтересовані групи: група з вагомим авторитетом, експерти, групи, що виявляють інтерес
(Розроблено автором на основі рекомендацій КМУ [73].

Групи	Стейкхолдери
Група з вагомим авторитетом	1. Управління соціального захисту населення
	2. Міністерство Внутрішніх Справ
	3. Міністерство Охорони Здоров'я
	4. Міністерство Освіти та Науки
	5. Міністерство культури, молоді та спорту
	6. Органи управління освітою.
	7. Міністерство інформаційної політики
	8. Заклади з підготовки педагогів
	9. Асоціації психологів
	10. Уповноважений Президента з прав людини
	11. Офіс Президента України
	12. Перша леді України
Експерти	1. Інститути соціології
	2. Аналітичні центри
	3. ОБСЄ
	4. Рада Європи
	5. ВООЗ

	6. ООН Жінки
Групи, що виявляють інтерес	1. Суди
	2. Прокуратура
	3. Органи з питань пробації
	4. Працедавці (Бізнес/Держава)
	5. Центри психологічної реабілітації
	6. Центри боротьби з залежностями
	7. Психіатричні лікарні та заклади
	8. Релігійні організації
	9. Служби статистики

З метою вироблення механізмів запобігання та протидії домашньому насильству в Україні у відповідності до міжнародних стандартів, формування нетерпимості в суспільстві до домашнього насильства, слід провести публічні консультації з наступними стейкхолдерами:

Безпосередня форма консультацій:

- Діти відносно яких вчиняється домашнє насильство
- Чоловіки та жінки відносно яких вчиняється домашнє насильство
- Літні люди, відносно яких вчиняється домашнє насильство

Опосередкована форма консультацій:

- Інститути соціології
- Аналітичні центри
- ОБСЄ
- Рада Європи
- ВООЗ
- ООН Жінки в Україні

Електронні консультації:

- Управління соціального захисту населення
- Міністерство Внутрішніх Справ
- Міністерство Охорони Здоров'я
- Міністерство Освіти та Науки
- Міністерство культури, молоді та спорту
- Органи управління освітою.
- Міністерство інформаційної політики
- Заклади з підготовки педагогів
- Асоціації психологів
- Офіс Уповноваженого Верховної ради України з прав людини
- Офіс Президента України
- Перша леді України

Громадські обговорення:

- Міжнародні правозахисні організації представлені в Україні
- Українські правозахисні громадські організації
- Медіа, соціальні мережі, друковані видання, зовнішня реклама.
- Служби у справах дітей
- Освітні заклади (у тому числі інтернати, спортивні школи)
- Уповноважені підрозділи органів НПУ
- Органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я
- Центри соціального захисту населення
- Органи місцевого самоврядування
- Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги
- Молодіжні організації, Пласти
- Лідери думок
- Заклади неформальної освіти
- Інститут соціології

– Аналітичні центри

Таблиця 3.1.3 Аналіз стейкхолдерів за критеріями щодо проведення прогнозу впливу.

(Розроблено автором на основі рекомендацій КМУ [73].

Стейкхолдер	Заінтересованість	Значимість	Впливовість	Можлива роль
Цільова група				
1. Діти відносно яких вчиняється домашнє насильство	3	2	1	2
2. Чоловіки та жінки відносно яких вчиняється домашнє насильство	3	2	1	2
3. Літні люди, відносно яких вчиняється домашнє насильство	3	3	1	2
Група непрямого впливу				
1. Міжнародні правозахисні організації представлені в Україні	3	3	3	2
2. Українські правозахисні громадські організації	3	1	1	1
3. Медіа, соціальні мережі, друковані видання, зовнішня реклама.	3	3	3	3
Група потенційного впливу				
1. Служби у справах дітей	3	2	2	1
2. Освітні заклади (у тому числі інтернати, спортивні школи)	1	1	1	1
3. Уповноважені підрозділи органів НПУ	3	3	3	3
4. Органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я	3	2	2	1
5. Центри соціального захисту населення	3	3	3	3
6. Органи місцевого самоврядування	3	3	3	3

7. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги	2	2	2	1
8. Молодіжні організації, Пласти	3	3	3	3
9. Лідери думок	3	3	3	3
10. Міністерство юстиції	3	3	3	3
11. Заклади неформальної освіти	2	2	2	1
Група з вагомим авторитетом				
1. Управління соціального захисту населення	3	2	2	2
2. Міністерство Внутрішніх Справ	3	3	3	3
3. Міністерство Охорони Здоров'я	3	2	2	1
4. Міністерство Освіти та Науки	2	1	1	1
5. Міністерство культури, молоді та спорту	2	1	1	1
6. Органи управління освітою.	2	2	2	3
7. Міністерство інформаційної політики	2	3	3	3
8. Заклади з підготовки педагогів	2	2	3	3
9. Асоціації психологів	3	3	3	3
10. Офіс Уповноваженого Верховної ради з прав людини	3	3	3	3
11. Офіс Президента України	3	3	3	3
12. Перша леді України	3	3	3	3
Експерти				
1. Інститути соціології	2	3	1	2
2. Аналітичні центри	2	2	2	1
3 ОБСЄ	3	3	2	2
4 Рада Європи	3	3	3	3
5 ВООЗ	3	3	3	3
6. ООН Жінки	3	3	3	3
Групи, що виявляють інтерес				
1. Суди	1	1	1	1
2. Прокуратура	3	3	3	3
3. Органи з питань пробації	2	2	2	2

4. Працедавці (Бізнес/Держава)	3	3	3	3
5. Центри психологічної реабілітації	3	1	1	2
6. Центри боротьби з залежностями	3	1	1	1
7. Психіатричні лікарні та заклади	2	1	1	1
8. Релігійні організації	3	1	2	1
9. Служби статистики	3	1	1	1

У Таблиці 3.1.3 відображено аналіз стейкхолдерів за критеріями. Оцінювання проводилось за критеріями: ступінь заінтересованості: дуже заінтересований – 3; скоріше заінтересований, ніж ні – 2; незаінтересований – 1; опонент – 0; ступінь значимості: дуже значущий – 3; найімовірніше значущий – 2; скоріше незначущий – 1; незначущий – 0; рівень впливовості: дуже впливовий – 3; скоріше впливовий – 2, ніж ні; найімовірніше невідпливовий – 1; зовсім невідпливовий – 0.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає таких суб'єктів, що здійснюють заходи в сфері запобігання та протидії домашньому насильству: [1, ч.1 ст.6]

- спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;
- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах» [1, ч.1 ст.6].

Пункт 2 статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає, що: [1, ч.2 ст.6] «Спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

- Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у тому числі їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

- сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.» [1, ч.2 ст.6].

3.2. Очікувані результати від реалізації політики.

Ще жодна країна у світі не може похизуватись повною перемогою над проблемою домашнього насильства. Проте не варто розглядати домашнє насильство в родинях, як корінь проблеми, оскільки як свідчать наукові дослідження вчених, дослідників, психологів та педагогів, домашнє насильство – це наслідок. Наслідок того, що над особою, яка вчиняє насильство сьогодні, раніше в дитинстві також вчиняли домашнє насильство, або ця особа піддавалась боулінгу у школі або іншому навчальному закладі. Часто особи, які вчиняють домашнє насильство виховувались в достатньо благополучних та забезпечених родинях, проте батьки в дитинстві приділяли їм не достатньо уваги, через високу зайнятість на роботі, або через відсутність вдома довгий період часу у зв'язку з трудовою міграцією, для того щоб забезпечити своїм дітям повноцінне дитинство в достатку. В результаті чого діти страждають від емоційної залишеності [74] через що виникають ранні залежності, в дитини виникає бажання отримати емоції на вулиці, привернути до себе увагу і здебільшого вчинки таких дітей є жорстокими та агресивними. Саме так і починає формуватися свідомість майбутнього кривдника.

В своїй науковій праці «Трансгенераційні моделі зловживань батьківства: аналогові та клінічні тести» вчені Л. Й. Заїді, Дж. Ф. Кнутсон, Дж. Г. Мехм пов'язують причину насильства у сім'ї з насильством щодо самих батьків у дитинстві (50% сімей в яких і батько і мати піддавались насильству у сім'ї, самі чинять насильство відносно своїх дітей) [2].

Тому ефективна державна політика запобігання домашньому насильству має базуватися на інформаційній політиці, яка виробляє нульову толерантність до злочинів які пов'язані з домашнім насильством, гендерно-зумовленим насильством та боулінгом.

Важливою складовою такої політики має бути і просвітницька діяльність у школах, серед батьків та дітей, позашкільних учнівських закладах, молодіжних центрах, гуртках та секціях які відвідують діти та їхні батьки. Розробка і запровадження в таких закладах системи заходів з попередження виникнення домашнього насильства може стати ключовою у вирішенні соціальної проблеми домашнього насильства.

З першими проявами домашнього насильства молодь старшого віку вперше стикається при спробі створити власну родину. Проте, як показують дані наукових та соціологічних досліджень це пов'язано з неготовністю молоді до подружнього життя та усвідомленого батьківства, яке повинно ґрунтуватися на взаємоповазі та партнерстві, без стереотипного розподілу «чоловічих та жіночих ролей».

Через не готовність молоді до подружнього життя та батьківства Україна в 2017 році посідала перше місце в Європі за кількістю розлучень [75]. Тому сьогодні в Україні як ніколи важливими є заходи з формування громадської думки щодо необхідності ролі материнства і батьківства у житті дітей, для їхньої успішної соціалізації та життя в суспільстві. В цьому можуть допомогти програми з підготовки молоді до шлюбу, що спрямовані на те щоб підвищити відповідальність молоді в сімейному житті, навчити взаємоповазі та підготувати до свідомого батьківства.

Згідно статистичних даних Міністерства охорони здоров'я України [76]

щорічно приблизно п'ятдесят тисяч дівчат у віці від п'ятнадцяти до двадцяти років, стають матерями, а ще вісім тисяч – переривають свою вагітність. Статистики та соціології відносно того чи є ці родини повними, через який період часу в таких родинах відбуваються розлучення та який відсоток залишення матерями дитини після народження, не проводиться, проте показники загальної кількості розлучень та кількості дітей в дитячих будинках, в тому числі і дітей позбавлених батьківського піклування, через недбале ставлення до дітей та не виконання батьківських обов'язків – сьогодні в Україні є досить високими.

Тому сьогодні як ніколи нагальним є завдання сформувати в української молоді усвідомлене ставлення до виконання батьківських обов'язків, що позитивно вплине на формування інституту сім'ї в українському суспільстві.

Звісно державна молодіжна та сімейна політика та робота з молоддю буде спрямована лише на зменшення кількості проявів домашнього насильства в родинах в майбутньому, та матиме довгострокові віддалені результати.

Для ефективної протидії домашнього насильства в умовах сьогодення, як вказують дані соціологічних досліджень та статистичні дані надані Національною поліцією та Міністерством соціальної політики, важливо приділити значну увагу просвітницьким кампаніям, спрямованим на покращення обізнаності населення у сфері захисту їхніх прав та інтересів, та наявних в державі інструментів і заходів запобігання та протидії домашньому насильству. Оскільки, як було вказано в дослідженні «Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство у приватному секторі в Україні: заклик до дій» [38] лише 10% осіб які постраждали внаслідок домашнього насильства звертаються за допомогою до уповноважених органів.

Це може бути спричинено безліччю факторів, серед яких: нерозуміння того, що відносно постраждалої особи вчиняється домашнє насильство; низький рівень обізнаності серед осіб стосовно яких вчиняється домашнє

насильство, що такі дії є протиправними, та за це передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність; низький рівень обізнаності щодо наявних інструментів та заходів протидії домашньому насильству, особи просто не знають в які органи вони можуть звернутися за захистом своїх прав, або про наявні гарячі лінії підтримки для постраждалих осіб чи притулків; низький рівень довіри до суб'єктів надання послуг; економічна залежність від своїх кривдників, страх за власне та своїх дітей життя та здоров'я та безліччю інших факторів.

Запровадження державної сімейної та молодіжної політики, що базується на просвітницьких кампаніях та освітніх програмах дасть змогу забезпечити:

- зниження рівня домашнього насильства та насильства за ознакою статі;
- підвищення рівня знань у майбутніх батьків в питаннях виховання дітей
- покращення знань у молоді про особливості сімейних стосунків та значення рівних ролей у подружжі.
- покращення обізнаності громадян про гарантовані їм права в сфері захисту їхніх законних прав та інтересів;
- покращення довіри громадян до суб'єктів, надання послуг у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
- збільшення кількості засуджених за злочини пов'язаних з домашнім насильством;
- викорінення негативних стереотипів та руйнація терпимого ставлення до насильницької моделі поведінки
- зменшення кількості випадків повторного вчинення домашнього насильства;
- зміну агресивної поведінки кривдників на безпечну та неагресивну;
- викорінення стереотипів про соціальні ролі чоловіків та жінок.

Для оцінювання реалізації запропонованого варіанту державної політики пропонуються цільові індикатори та критерії (табл. 3.3.).

Таблиця 3.3.1 Цільові індикатори та критерії

Розроблено автором

Цільовий індикатор	Критерій (кількісний або якісний)
Зниження насильства за ознакою статі	<ul style="list-style-type: none"> - кількісні показники на основі соціологічних досліджень та моніторингів з виявлення домашнього насильства знижено - кількісні показники на основі державних статистичних даних знижено
Підвищення рівня знань у майбутніх батьків в питаннях виховання дітей	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка учнівської молоді до батьківства забезпечена на всіх рівнях освіти - молодь отримує знання, уміння та навички з батьківства - молодь отримує знання та уміння по догляду за дитиною після народження - молодь отримує знання та уміння з особливостей виховання та освіти дітей різного віку.
Покращення обізнаності громадян в сфері захисту своїх прав	<ul style="list-style-type: none"> - запроваджено просвітницькі програми для населення в сфері захисту їхніх законних прав та інтересів (органи місцевого самоврядування, освітні заклади, центри соціального захисту, центри надання безоплатної правової допомоги, уповноважені підрозділи Національної поліції України) - регулярно проводяться інформаційні кампанії в ЗМІ про важливість звертатися за допомогою у випадку домашнього

	наси́льства
Покращення знань у молоді про особливості сімейних стосунків та значення рівних ролей у подружжі	<ul style="list-style-type: none"> - розроблено та запроваджено освітні програми для молоді - молодь ознайомлена з особливостями сімейних стосунків та значенням рівних ролей у подружжі - молодь ознайомлена з різноманітними підходами у вирішенні сімейних конфліктів - у молоді сформовано навички емпатії: співчуття, взаємоповага, усвідомлення власних потреб та потреб партнера, піклування, підтримки, толерантності та інші.
Покращення довіри громадян до суб'єктів, надання послуг у сфері запобігання та протидії домашньому насильству	<ul style="list-style-type: none"> - показники соціологічних досліджень свідчать про те, що довіра громадян до суб'єктів надання послуг зросла - більше 60% осіб щодо яких вчинялось домашнє насильство звертаються до уповноважених органів за захистом своїх прав
Збільшення кількості засуджених за злочини пов'язаних з домашнім насильством	<ul style="list-style-type: none"> - кількість розглянутих справ з приводу домашнього насильства складає не менше ніж 90% від загальної кількості звернень - кількість осіб, щодо яких застосовано кримінальну та адміністративну відповідальність складає не менше ніж 90% від кількості розглянутих справ з приводу домашнього насильства
Викорінення негативних стереотипів та руйнація терпимого ставлення до насильницької моделі	<ul style="list-style-type: none"> - в українському суспільстві сформовано нетерпиме ставлення до насильства, домашнього насильства та насильства за ознакою статі

поведінки	
Зменшення кількості випадків повторного вчинення домашнього насильства	<ul style="list-style-type: none"> - кількість осіб, з числа засуджених за домашнє насильство, та ті що пройшли програму корекції поведінки для кривдників складає 95% від їхньої загальної кількості - кількість повторних звернень від осіб з приводу домашнього насильства зменшилась

Для забезпечення ефективної реалізації запропонованої політики очікувані результати від реалізації запропонованого варіанту політики розподілені на короткострокові, середньострокові, віддалені, бажані, небажані, передбачувані та непередбачувані:

Короткострокові:

- Збільшення кількості дискусій, круглих столів, конференцій та обговорень щодо проблеми домашнього насильства.
- Розпочато просвітницькі кампанії в ЗМІ та соціальних мережах щодо наявних інструментів та заходів з захисту осіб від домашнього насильства.
- Розроблено комплексну програму для шкільних навчальних закладів з сексуальної освіти та репродуктивного здоров'я людини та формування культури здорового спілкування в родині.
- Розпочато перебудову навчальних планів освітніх закладів.
- Розроблено концепцію з підготовки молоді до подружнього життя та залучено до співпраці громадські, благодійні організації, релігійні та церковні організації, центри соціального захисту населення, служби РАЦС, молодіжні центри та інші.
- Розроблено концепцію з підготовки молоді до батьківства та залучено до співпраці медико-соціальні служби, перинатальні центри, громадські, благодійні, релігійні, церковні організації та інші.

Середньострокові:

- Запроваджено комплексну програму для шкільних навчальних закладів з сексуальної освіти та репродуктивного здоров'я людини та формування культури здорового спілкування в родині.
- Запроваджена та втілюється в усіх регіонах України концепція з підготовки молоді до подружнього життя.
- Запроваджена та втілюється в усіх регіонах України концепція з підготовки молоді до батьківства.
- Запроваджено просвітницькі програми для населення в сфері захисту їхніх законних прав та інтересів, які регулярно проводяться органами місцевого самоврядування, освітніми закладами, центрами соціального захисту населення, центрами надання безоплатної правової допомоги, уповноваженими підрозділами Національної поліції України.
- Показники соціологічних досліджень свідчать про те, що довіра громадян до суб'єктів надання послуг зростає.

Віддалені:

- В українському суспільстві сформовано нетерпиме ставлення до проявів насильства та домашнього насильства.
- Українська молодь обізнана в різноманітних підходах до вирішення сімейних конфліктів.

Бажані:

- Більше 60% осіб щодо яких вчинялось домашнє насильство звертаються до уповноважених органів за захистом своїх прав.
- Кількість розглянутих справ з приводу домашнього насильства складає не менше ніж 90% від загальної кількості звернень.
- Кількість осіб, щодо яких застосовано кримінальну та адміністративну відповідальність складає не менше ніж 90% від кількості розглянутих справ з приводу домашнього насильства.

- Кількість осіб, з числа засуджених за домашнє насильство, та ті що пройшли програму корекції поведінки для кривдників складає 95% від їхньої загальної кількості.

- Кількість повторних звернень від осіб з приводу домашнього насильства зменшилась.

Небажані:

- Блокування прийняття альтернативи через неспроможність діяти компромісу владними політичними партіями.

- Неспроможність державного бюджету втілити запропоновані в альтернативному варіанті політики заходи.

- Не стабільна ситуація на Сході України, що відвертає увагу від вирішення проблеми домашнього насильства в Україні.

- Перерозподіл ресурсів з соціальної сфери на боротьбу з пандемією COVID-19.

- Можливі блокування нових законопроектів та рішень з боку стейкхолдерів.

- Недостатній контроль з боку держави процесу реалізації запропонованого альтернативного варіанту державної політики на місцевих рівнях в регіонах.

Передбачувані:

- Покращення обізнаності громадян в сфері захисту своїх прав, покращення довіри громадян до надання послуг

- Недостатня кількість кваліфікованих кадрів для реалізації запропонованого альтернативного варіанту державної політики

- Неспроможність державного бюджету профінансувати всі запропоновані завдання та заходи.

Непередбачувані:

- Неефективність державної політики, та високий спротив змінам на різних етапах впровадження запропонованого альтернативного варіанту державної політики.

Рекомендованим варіантом політики Міністерству соціальної політики України буде «Запровадження державної сімейної та молодіжної політики, що базується на просвітницьких кампаніях та освітніх програм у сфері захисту особистісних прав та інтересів для дітей та дорослих», як найкращого за результатами порівняння. Такий вибір аргументований тим, що, незважаючи на складність імплементації та деяких негативних короткострокових наслідків, даний варіант представляє найвищу результативність, ефективність та справедливість.

Завдання й заходи з реалізації варіанта.

- Проаналізувати специфіку кожного регіону України, враховуючи особливості регіонів, звернувши особливу увагу на: зони конфлікту, прифронтові сірі зони, регіонів з високим рівнем безробіття та низьким рівнем життя, регіони де зареєстровано найбільші кількості вимушено переміщених осіб та родин учасників бойових дій;
- Розробити методологію проведення інформаційних просвітницьких кампаній в ЗМІ та соціальних мережах, щодо наявних в Україні інструментів та заходів з захисту населення від домашнього насильства;
- Розробити календарний план проведення інформаційних кампаній для населення в ЗМІ та соціальних мережах на 5 років з переглядом та внесенням змін кожні пів року.
- Розробити комплексну програму для освітніх навчальних закладів з сексуальної освіти, репродуктивного здоров'я людини та формування культури здорового та безпечного спілкування в родині.
- Розробити програму з підготовки спеціалістів для роботи з дітьми в освітніх навчальних закладах;
- Розробити план проведення перебудови навчальних планів освітніх закладів;
- Погодити та затвердити в Міністерстві освіти і науки комплексну програму та план перебудови навчальних освітніх закладів.

- Провести навчання та підготовку фахівців для роботи з дітьми в освітніх навчальних закладах. З проведенням підвищення кваліфікації щороку.
- Розробити та затвердити Міністерством соціальної політики Концепцію з підготовки молоді до подружнього життя.
- Залучити до втілення Концепції окрім центрів соціального захисту населення та служб РАЦС, громадські, благодійні, релігійні та церковні організації та сприяти їм у впровадженні ними Концепції.
- Розробити програму з підготовки спеціалістів для роботи з втілення Концепції підготовки молоді до подружнього життя;
- Розробити календарний план з проведення навчань для фахівців державних уповноважених служб, та залучених організацій громадського сектору.
- Розробити та затвердити Міністерством соціальної політики спільно з Міністерством охорони здоров'я України Концепцію з підготовки молоді до батьківства.
- Розробити програму з підготовки спеціалістів для роботи з втілення Концепції з підготовки молоді до батьківства.
- збільшити в достатній кількості реабілітаційні центри для постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства;
- зобов'язати осіб, що вчиняють домашнє насильство проходити програми формування безпечної та не конфліктної поведінки для людей які вчиняють домашнє насильство.

3.3. Практичні рекомендації реалізації оптимального варіанту державної політики

Комплексний підхід до вирішення проблеми домашнього насильства, від налагодження механізмів моніторингу, захисту потерпілих до роботи на

запобігання домашньому насильству, дозволить вивести питання захисту прав людини в Україні на новий рівень, та дасть можливість значно знизити випадки домашнього насильства в країні. Хоча даний варіант і має значне навантаження на державний бюджет, але обрані нові демократичні заходи надають змогу залучати нові міжнародні інвестиції, оскільки застосовується новий для України підхід у вирішенні проблеми. Даний варіант політики має перевагу і для кола осіб, на яких спрямована політика, оскільки заходи забезпечуватимуть роботу з широким колом осіб, ми матимемо можливість більш системно впливати не лише на протидію насильству, а і на запобігання його виникненню. Оскільки це освітні програми, які мають довгострокову дію.

Варіант політики буде мати значне навантаження на державний та місцеві бюджети. Оскільки проєкти соціальної сфери в Україні здебільшого фінансуються за залишковим принципом, для успішної реалізації рекомендованого альтернативного варіанту державної політики з запобігання та протидії домашньому насильству, державі необхідно заручитися підтримкою міжнародних благодійних організацій, спеціалізованих аналітичних та дослідницьких центрів та українського громадянського суспільства та бізнесу.

Збільшення видатків з державного бюджету на соціальну сферу з запобігання та протидії домашньому насильству без залучення коштів з інших джерел фінансування може призвести до збільшення бюджетного дефіциту, або до перерозподілу та зменшення видатків на інші сфери. Основні та найбільше видатків буде спрямовано на вироблення та початкове впровадження альтернативного варіанту державної політики. Видатки на подальше впровадження заходів передбачених запропонованим варіантом політики будуть фінансуватися уповноваженими органами, установами та організаціями, як будуть реалізовувати заходи передбачені державною політикою запобігання та протидії домашньому насильству.

Для розробки методичних рекомендацій, освітніх та просвітницьких програм, програм з підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів, дослідження потреб та розробки концепцій необхідно створення великої кількості робочих груп, які будуть працювати в сфері дослідження та розробки нормативних документів також необхідно виділити значну частину ресурсів, які як свідчить практика завжди не вистачає. Тому доцільно залучити до розробки широке коло стейкхолдерів з представників громадського сектору та представників бізнесу.

Реалізація запропонованого варіанту державної політики з запобігання та протидії домашнього насильства вимагає пошуку та залучення великої кількості спеціалістів та дослідників з різних сфер, що в свою чергу може значно розтягнути в часі виконання заходів передбачених політикою.

До специфічних ситуацій неспроможності влади належать: корупція, привласнення державних коштів закладених на реалізацію політики вищими посадовими особами, блокування прийняття альтернативи через неспроможність дійти компромісу владними політичними партіями, блокування альтернативи іншими Міністерствами та відомствами через розподіл бюджетних коштів, складність подолання усталених стереотипів українського суспільства.

Ресурси, які необхідні для розв'язання сформульованої проблеми для аналізу державної політики.

Правовий – створення ефективної нормативно-правової бази, яка буде регулювати суспільні відносини в сфері формування політики запобігання домашньому насильству через освітні проекти. Розробка та затвердження методичних рекомендацій, дорожніх карт, освітніх та просвітницьких програм, концепцій та стратегічних планів та календарних планів впровадження.

Фінансовий – найважливіший ресурс, якого завжди бракує соціальній сфері, оскільки вона фінансується здебільшого за залишковим принципом. Підвищення частки видатків з державного бюджету та залучення

міжнародних інвестицій, коштів з благодійних та приватних фондів на соціальну сферу позитивно вплине на ефективність та результативність політики.

Майновий – включає не лише матеріальні речі, які будуть необхідні в процесі формування державної політики в цій сфері, а і інтелектуальну власність дослідників, експертів та аналітиків, які будуть залучатися під час вирішення досліджуваної проблеми. Також для збільшення замученості та розширення кола стейкхолдерів необхідно створити гідні та комфортні умови праці для залучених експертів, представників громадянського суспільства та бізнесу шляхом виділення приміщень оснащених необхідними засобами для проведення аналітичної та наукової діяльності, що спрямована на дослідження та вирішення проблеми домашнього насильства.

Людський – це ресурс, який вимагає максимальної уваги, під час формування державної політики в цій сфері, оскільки це не лише дослідники, які будуть досліджувати шляхи вирішення проблеми, а в першу чергу, це спеціально навчені фахівці, що будуть займатися підготовкою кадрів для безпосередньої реалізації обраного альтернативного варіанту державної політики. Для стимулювання залучення таких спеціалістів рекомендується укладення меморандумів про співпрацю між центральними органами виконавчої влади та аналітичними та дослідницькими центрами, спеціалізованими громадськими та благодійними організаціями. Підтримка проектів цих організацій спрямованих на запобігання та протидію домашньому насильству, під час подання їх на конкурси з фінансової підтримки. Створення сприятливих умов та пільг для приватних навчальних закладів та установ, а також молодіжних центрів, гуртків, спортивних центрів та інших за умови підтримки та сприяння реалізації державної політики з запобігання та протидії домашньому насильству.

Інформаційний ресурс – це політичні, економічні, соціальні та технічні знання про досліджувану проблему, на яких ґрунтується розробка альтернативних варіантів для вирішення досліджуваної проблеми.

Організаційний ресурс – це відносини, взаємодія між адміністративними структурами, та іншими зацікавленими сторонами в процесі напрацювання альтернативних рішень, впровадження змін, та інше.

Часовий ресурс – з одного боку, це найдоступніший ресурс, тобто ми можемо дуже розтягнути, або надто обмежити часові рамки та строки досягнення цілей, але ефективність та результативність від цього зовсім не виграють. Тому встановлена часова рамка в запропонованому альтернативному варіанті державної політики в сфері запобігання та протидії домашньому насильству в досягненні перших середньострокових результатів складає 5 років.

Ресурс довіри – може стати як і рушієм змін, так і чинником, який перешкоджає якісним змінам в досліджуваній сфері. Він напрочуд сильно залежить від політичної ситуації в країні, а також від настроїв та меседжів, які транслюють лідери думок, та впливові політичні сили, які мають парламентську більшість.

Ресурс примусу – найбільш небезпечний, а в більшості демократичних країн він є останнім ресурсом до якого звертаються. Він має застережний та каральний характер. Враховуючи специфіку досліджуваної проблеми, ресурс примусу може бути застосований наприклад у випадках навмисного саботування, або злісного спротиву змінам, чи виявленні корупційних правопорушень в цій сфері.

Ресурс більшості – найбільш не стабільний ресурс, якому варто приділяти значно більше уваги, оскільки через погану якість комунікації, та донесення інформації до загалу, його дуже легко втратити. Він є необхідним для політичної підтримки впроваджуваної політики.

Ресурси, яких може бракувати для розв'язання сформульованої проблеми для аналізу державної політики.

Бюджетні обмеження: збільшення частки видатків на Міністерство соціальної політики, в умовах економічної кризи та не стабільності спричиненої Збройним конфліктом на Сході України та Пандемією COVID-

19, призведе до бюджетного дефіциту, або зменшення видатків на інші сектори економіки; залучення міжнародних інвестицій та кредитних ресурсів.

Правові обмеження: можливий спротив змінам з боку стейкхолдерів; недосконалість політичних процесів, при прийнятті рішень та їхня не зацікавленість у вирішенні проблеми; збройний конфлікт на Донбасі та пандемія COVID-19, що потребують першочергового вирішення, та забирають на себе основну частину ресурсів.

Інформаційні обмеження: недосконалі канали комунікації, які призводять до недостатньої поінформованості уряду, аналітиків, експертів, інформацією необхідною для прийняття рішень; не зацікавленість певних груп стейкхолдерів в достовірному повному постачанні інформації.

Організаційні обмеження: не достатня кількість кваліфікованих та зацікавлених кадрів, які б могли здійснювати реформування та забезпечувати впровадження та реалізацію змін.

Для дослідження ефективності та результативності обраного варіанту державної політики автором було використано спрощений варіант методу аналізу вигоди та витрат, результати якого наведені в таблиці нижче:

Таблиця 3.3.1 Аналіз вигоди та витрат просвітницьких кампаній та освітніх програм

Розроблено автором

Об'єкт	Вигоди	Витрати
--------	--------	---------

Держава	<ul style="list-style-type: none"> – Сприяє формуванню нетерпимого ставлення до домашнього насильства. – Зменшує кількість випадків повторного вчинення домашнього насильства. – Сприяє покращенню довіри громадян до суб'єктів надання послуг – Сприяє формування інституту здорової родини в Україні. – Зменшує кількість розлучень та ранніх вагітностей. – Надає можливість залучення додаткових іноземних інвестицій. Спрямована на широке коло осіб, та не обмежена у часі. 	<ul style="list-style-type: none"> – Збільшення кількості засуджених за домашнє насильство. – Значне навантаження на державний та місцевий бюджети спричинене: – Витратами на розробку методичних рекомендацій, планів, проектів, програм, концепцій та інше. – Витратами на проведення навчання та підвищення кваліфікації для спеціалістів. – Витрати на проведення моніторингу аналізу та оцінки державної політики.
Суспільство	<ul style="list-style-type: none"> – Покращує обізнаність громадян в сфері захисту своїх прав. – Покращує рівень знань серед молоді про особливості сімейних стосунків. – Покращує рівень знань у майбутніх батьків в питаннях виховання та догляду за дітьми. – Викорінення негативних стереотипів в суспільстві про чоловічі та жіночі ролі. – Покращення поведінки осіб, що вчиняли домашнє насильство та їхня соціалізація. 	<ul style="list-style-type: none"> – Зобов'язання населення до виконання нових законів та правил поведінки в суспільстві. – Збільшення навантажень в освітніх програмах навчальних закладів. – Витрати ресурсів на участь в розробці нормативно правових документів для реалізації державної політики. – Витрати ресурсів на підтримку впровадження завдань та заходів державної політики.

Для ефективного впровадження рекомендованого альтернативного варіанту державної політики з запобігання та протидії домашньому насильству варто розробити комунікаційну стратегію реалізації рекомендованої політики, яка буде спрямована на підвищення довіри до запропонованих завдань та заходів серед громадянського суспільства, засобів масової інформації та міжнародних партнерів та донорів.

Комунікаційна стратегія державної політики з запобігання та протидії домашньому насильству передбачає виконання таких основних завдань:

- Забезпечити підтримку широкої громадськості під час аналізу та дослідження кореня проблеми домашнього насильства в усіх регіонах України;
- прискорити розробку освітніх програм в сфері здорового та безпечного способу життя, програму підготовки до подружнього життя та програму підготовки до батьківства, залучивши до її розробки провідних стейкхолдерів;
- залучитися підтримкою медіа, громадського сектору та лідерів думок для ефективного впровадження освітніх програм для населення;
- створити позитивний імідж держави, що ефективно бореться з проблемою домашнього насильства, для залучення міжнародних інвестицій на створення нових реабілітаційних та кризових центрів для постраждалих осіб внаслідок домашнього насильства.

Для реалізації стратегії необхідно провести суттєві зміни в каналах комунікації центральних органів виконавчої влади відповідальних за формування та реалізацію державної політики запобігання та протидії домашньому насильству. Почати застосовувати нові канали комунікації та поширення інформації, провести осучаснення технічного оснащення та забезпечення безперебійним доступом до мережі інтернет працівників. Провести фахове навчання для працівників комунікаційних напрямів. Для забезпечення не лише ефективної комунікації з донесення інформації, а й налагодження зворотнього зв'язку з громадським суспільством, засобами масової інформації та міжнародними партнерами та донорами.

Метою комунікаційної стратегії є створення системи ефективного використання комунікаційних каналів відповідальних за формування та реалізацію державної політики центральних органів виконавчої влади, для підвищення довіри громадян до них та сприйняття їх як ефективного органу законодавчої та виконавчої влади, та покращення довіри до впроваджуваних

заходів та політик.

До каналів комунікації належать:

- Веб-ресурси, які містять первинну інформацію про склад, структуру, діяльність, нормативно правові акти які перебувають та громадських обговореннях та консультаціях.
- Сторінки в соціальних мережах центральних органів виконавчої влади та підприємств, установ та організацій, які перебувають в їхньому відомстві.
- Прес-конференції, брифінги та прес-релізи для преси.
- Участь в конференціях, робочих групах, круглих столах та інше.
- Зустрічі з представниками міжнародних організацій.
- Зустрічі з представниками громадянського суспільства.
- Українські та іноземні засоби масової інформації
- Депутатські фракції та комітети які задіяні та зацікавлені в розробці та впровадженні державної політики з запобігання та протидії домашньому насильству.

Сегментація цільової аудиторії дозволяє виокремити потреби кожної з них та обрати найефективніші канали комунікації з ними. Основними цільовими аудиторіями є:

- Широка громадськість
- Громадські об'єднання
- Міжнародні партнери, експерти та донори
- Засоби масової інформації
- Органи місцевого самоврядування та установи та організації, що надають підтримку особам постраждалим внаслідок домашнього насильства.

Меседжі комунікаційної стратегії повинні висловлювати основну думку, яку намагається донести розробник державної політики до своєї аудиторії.

Ключові повідомлення:

- До ядра: Домашнє насильство – це не проблема, яка має залишитися за зачиненими дверима, це світова суспільна проблема.
- До держави: Лише запобігаючи виникненню домашнього насильства, ми зможемо зменшити його прояви в українських родинах
- До міжнародних організацій: Наші цінності спільні – давайте захищати права людини та демократію разом.

Фандрейзингова стратегія розроблена для того, щоб забезпечити реалізацію передбачених в державній політиці з запобігання та протидії домашньому насильству, заходів та завдань. Основним фінансовим ресурсом для розробки та запровадження державної політики є кошти виділені з державного бюджету України на діяльність центральних органів виконавчої влади, які відповідальні за розробку та впровадження державної політики.

З огляду на те, що бюджетних коштів не достатньо для реалізації всіх завдань передбачених запропонованим варіантом державної політики, держава націлена на залучення різноманітних ресурсів та джерел фінансування для реалізації обраного варіанту державної політики.

Держава розуміє фандрейзинг як процес залучення ресурсів (людських, матеріальних, фінансових, грошових, інформаційних тощо) для здійснення реалізації завдань передбачених обраним варіантом державної політики та забезпечення досягнення визначених цілей. Основними принципами фандрейзингової діяльності держави є чесність, цілісність (відповідальність за суспільну довіру), емпатія (цінувати право на приватне життя, свободу вибору і культурну різноманітність) і прозорість (відвертість у звітності, розподілі і використанні залученого).

Державна фандрейзингова стратегія визначає шляхи, завдання, джерела, інструменти, очікувані результати та можливий статус щодо залучення фінансування/підтримки.

Держава реалізуватиме свою Стратегію залучення коштів шляхом:

- Формування громадської думки на користь підтримки завдань передбачених обраним варіантом державної політики;
- Налагодження, підтримки і розвитку зв'язків із фінансовими донорами;
- Обґрунтування потреби підтримки обраного варіанту державної політики в коштах і узгодження потреб з інтересами потенційних фінансових донорів;
- Застосування зручного інструменту фандрейзингу, який відповідає потребам та можливостям держави.

Основні фандрейзингові завдання:

- Розвиток міжсекторальної співпраці з українськими та міжнародними урядовими організаціями та благодійними фондами, міжнародними інституціями, громадськими організаціями та іншими профільними інституціями;
- Робота з лідерами думок у соціально-гуманітарній сферах з акцентом на фандрейзинг;
- Запровадження збалансованої інформаційної політики та прозорості діяльності.

Основні джерела залучення коштів:

Підтримка міжнародних донорів – це міжнародні організації, представництва міжнародних організацій в Україні, уряди інших країн, союзи країн, тощо в місії яких передбачено надання фінансової допомоги на конкурсній основі у вигляді грантів [77].

Державний бюджет.

Благодійництво – «добровільна особиста та/або майнова допомога, яка не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара» [77]. Благодійницька діяльність регулюється Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [79].

Спонсорство – «добровільна матеріальна, фінансова, організаційна та інша підтримка фізичними та юридичними особами будь-якої діяльності з метою популяризації виключно свого імені, найменування, свого знаку для товарів і послуг» [77].

Меценатство – «добровільна безкорислива діяльність фізичних осіб у матеріальній, фінансовій та іншій підтримці набувачів благодійної допомоги» [77]. Меценатська діяльність регулюється Конституцією України, Цивільним кодексом України [78], Законом України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” [79], іншими нормативно-правовими актами України, що регулюють меценатську діяльність

Бізнес-янгели – інвестори, які мають бізнес досвід та вкладають свої особисті активи в розвиток соціальних проектів та соціально-орієнтованого бізнесу [77].

Інші джерела, не заборонені законодавством України.

Неприйнятними джерелами допомоги/залучення фінансування для держави є: «токсичні» джерела, зв'язок з котрими негативно відобразиться на репутації держави. Лише забезпечивши комплексне виконання поставлених цілей та завдань, забезпечить зниження рівня домашнього насильства в українському суспільстві. А ефективна та якісна комунікація ключових стейкхолдерів призведе стане ключовою пришвидженні вирішення проблеми домашнього насильства.

Ефективна комунікація базується на якісній співпраці та діалогу трьох державних секторів – держави, бізнесу та громадянського суспільства.

Домашнє насильство не лише соціальна проблема, це проблема, яка значною мірою впливає на економіку країни. Це стосується як видатків з бюджету на подолання та протидію наслідків насильства, так і високого рівня безробіття серед осіб які страждають від домашнього насильства. Особи які страждають від насильства, довше знаходяться на лікарняних, на відміну від інших, та частіше звільняються. Що в свою чергу негативно впливає як на державу з громадянським суспільством, так і на бізнес.

Висновки до розділу 3

На основі рекомендацій КМУ щодо проведення прогнозу впливу та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень [73] автором було підготовлено аналітичну записку, де визначено заінтересовані сторони (стейкхолдерів). Аналіз дав змогу визначити та згрупувати організовані заінтересовані групи: цільова, непрямого впливу, потенційного впливу, група з вагомим авторитетом, експерти, групи, що виявляють інтерес.

Було проведено моніторинг передвиборчих програм та гасел політичних партій, які сьогодні складають парламентську більшість, та займаються творенням державної політики. Автором було встановлено, що вони розглядають вирішення проблеми домашнього насильства виключно з точки зору протидії насильству через покарання. Проведено розподіл стейкхолдерів на групи для проведення безпосередньої форми консультацій, опосередкованої форми консультацій, електронних консультацій та громадських обговорень. Проведено оцінку стейкхолдерів за критеріями, щодо проведення прогнозу впливу.

Запропоновано та обґрунтовано групи результатів від реалізації запропонованого варіанту державної політики запобігання домашньому насильству в Україні, що базуються на просвітницьких кампаніях та освітніх програмах.

Для оцінювання реалізації запропонованого варіанту державної політики запропоновано цільові індикатори та розроблено критерії їх досягнення. Для забезпечення ефективної реалізації запропонованої політики очікувані результати від реалізації запропонованого варіанту політики розподілені на короткострокові, середньострокові, віддалені, бажані, небажані, передбачувані та непередбачувані.

Розроблено завдання та заходи для реалізації державної політики запобігання домашньому насильству в Україні у сфері захисту особистісних прав та інтересів дітей та дорослих шляхом запровадження освітніх програм

та проведення просвітницьких кампаній, що дозволить: знизити рівень домашнього насильства та насильства за ознакою статі, покращити обізнаність громадян про гарантовані їм права в сфері захисту законних прав та інтересів, покращити довіру громадян до суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зруйнувати негативні стереотипи та сформувати нетерпиме ставлення до насильницької моделі поведінки у суспільстві та підвищити роль чоловіків у протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Акцентовано увагу на практичних рекомендаціях з реалізації запропонованого варіанту державної політики запобігання та протидії домашньому насильству. Проведено аналіз прогнозу впливу та окреслено ресурси які необхідні та яких бракуватиме під час реалізації обраного варіанту державної політики. На основі аналізу розроблено Комунікаційну та Фандрайзингову стратегії.

Метою комунікаційної стратегії є створення системи ефективного використання комунікаційних каналів для покращення довіри до впроваджуваних заходів та політик серед громадянського суспільства, засобів масової інформації, міжнародних партнерів та донорів. В Стратегії проаналізовано основні комунікаційні канали та сегментовано цільову аудиторію. Розроблено основні меседжі до кожної з цільових аудиторій.

Фандрайзингова стратегія розроблена для ресурсного забезпечення реалізації передбачених в державній політиці з запобігання та протидії домашньому насильству, заходів та завдань. В Стратегії розроблено основні завдання та визначено джерела можливого фінансування обраного варіанту державної політики.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі досліджено проблеми, що виникають через низький рівень обізнаності громадян у своїх правах запобігання домашньому насильству та надано практичні рекомендації щодо вироблення державної політики запобігання домашньому насильству в Україні у сфері захисту особистісних прав дітей та дорослих.

Досліджено теоретичні засади формування та реалізації державної політики запобігання домашньому насильству, розглянуто основні нормативно-правові документи щодо протидії та запобігання насильству в родині. Зокрема, права людини закріплені в Резолюціях та Конвенціях ООН та Ради Європи. Законодавство України щодо вище зазначеного питання ґрунтується на Кодексах та Законах України, постановах Кабінету Міністрів України, наказах міністерств та інших нормативно-правових документах.

Розглянуто проекти щодо запобігання домашньому насильству, зокрема, ті, що реалізовані чи реалізуються за підтримки уряду Великої Британії, Фонду ООН у галузі народонаселення, проекти Ради Європи для України, проекти, що створені за підтримки ОБСЄ. Вивчено зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики в обраній сфері. Наголошено, що світовий досвід Великобританії та Сполучених Штатів Америки є корисним для України, оскільки ці країни мають досвід реінтеграції ветеранів до цивільного життя, який нині є актуальним для України.

За проведенням автором моніторингом кількості звернень з приводу домашнього насильства, відносно трьох груп чоловіки, жінки та діти, що були зареєстровані Національною поліцією України, було встановлено, що найбільша кількість звернень реєструється від жінок, на другому місці чоловіки, а на третьому – діти. Методом статистичного аналізу розраховано відносні показники стосовно домашнього насильства. Проведений аналіз чинної політики дав змогу наголосити, що порушення прав людини в країні

стосовно домашнього насильства, де-факто, не відбувається через брак бюджетних коштів, спротив державних установ впровадженню політики в цій сфері, наявність в суспільстві стереотипного мислення.

Висвітлено заходи протидії процесам домашнього насильства у зв'язку з карантинними обмеженнями в умовах пандемії COVID-19. Зазначено, що з початком пандемії COVID-19 з зв'язку з карантинними обмеженнями в світі, у точу числі в Україні, суттєво зросла кількість випадків домашнього насильства. Наголошено, що наразі зростає ризик домашнього насильства у прифронтовій зоні, зокрема, через економічну нестабільність, викликану карантинном. Жінки, які регулярно потерпають від домашнього насильства, не завжди вірять, що хтось допоможе. Тому важливо, щоб оточуючі переконували постраждалу звертатися до поліції та соціальних служб.

Проведено аналіз стейкхолдерів на основі рекомендацій Кабінету міністрів України щодо проведення прогнозу впливу та з метою залучення громадськості у процесі прийняття рішень. Було визначено та згруповано заінтересовані сторони (стейкхолдерів) та проведено оцінювання за критеріями: ступінь заінтересованості, ступінь значимості, рівень впливовості. Для оцінювання реалізації державної політики визначено цільові індикатори, критерії та очікувані результати від реалізації запропонованого варіанту політики та досліджено потрібні ресурси.. Обґрунтовано, що рекомендованим варіантом державної політики запобігання насильству, рекомендованому Міністерству соціальної політики України, буде «Запровадження державної сімейної та молодіжної політики, що базується на просвітницьких кампаніях та освітніх програм у сфері захисту особистісних прав та інтересів для дітей та дорослих».

Надано практичні рекомендації реалізації державної політики запобігання домашньому насильству та акцентовано, що реалізація дасть змогу забезпечити: зниження рівня домашнього насильства та насильства за ознакою статі, покращення обізнаності громадян про гарантовані їм права в сфері захисту їхніх законних прав, руйнацію негативних стереотипів,

формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35. Редакція від 01.01.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 9.01.2021).
2. Zaidi L.Y., Knutson J.F., Mehm J.G. Transgenerational patterns of abusive parenting: analog and clinical tests. *Aggressive behavior*, 15. – 1989. – p. 138.
3. Matczak, A., Hatzidimitriadou, E., and Lindsay, J. Review of Domestic Violence policies in England and Wales. London: Kingston University and St George's, University of London. 2011. 28 pp.
4. Бандурка І.О. Протидія насильству над дітьми в сім'ї. Вісник Кримінологічної асоціації України: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2018. № 1 (18). 208 с. 89-101. URL: <https://visnikkau.webnode.com.ua/files/200001959-16a3f17a08/1-2018%20нов%20-.pdf> (дата звернення: 23.01. 2021).
5. Блага А.Б. Основні кількісно-якісні показники насильства в сім'ї: кримінологічний аналіз. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. – 2013. – № 1077, Вип. 15. – С. 131-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2013_1077_15_34 (дата звернення: 15.01.2021).
6. Галай А.О., Гречанюк С.К., Шамрук Н.Б. Взаємодія суб'єктів протидії насильству в сім'ї [Монографія]. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2013. 174 с.
7. Довгунь К. Досвід США та Канади у сфері запобігання і протидії домашньому насильству. Адміністративне право і процес. №11/2020. С. 111-114. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/19.pdf> (дата звернення: 4.01.2021).

8. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству [Монографія] / А.О.Галай, В.О.Галай, Л.О.Головко,
9. В.В.Муранова та ін. / За заг. ред. А.О.Галай. – К.: КНТ, 2014. – 160 с.
URL:
https://www.academia.edu/9038174/Міжнародний_досвід_протидії_домашньому_насильству_2014 (дата звернення: 22.01. 2021).
10. Лесько Н.В. Державна політика України у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій: адміністративно-правові проблеми формування та реалізації [Монографія]. К.: В-во “Людмила”, 2017. 472 с.
11. Сідей О.В. Захист права на здоров’я жінок у контексті протидії домашньому насильству. Вісник Кримінологічної асоціації України: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2018. № 1 (18). 208 с. 169-174. URL:
<https://visnikkau.webnode.com.ua/files/200001959-16a3f17a08/1-2018%20нов%20-.pdf> (дата звернення: 4.01.2021).
12. Закон України «Про охорону дитинства» Відомості Верховної Ради (ВВР), №30, ст.42. Редакція від 17.03.2021. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення 01.05.2021).
13. Стромило А. П. Насильство над дітьми та його наслідки. Вісник Черкаського університету. Науковий журнал. 2010. № 121. С. 140–143.
14. Мірошниченко А. В. Насильство в сім’ї. Правова освіта. Сайт Головного управління юстиції у Кіровоградській області. URL:
http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/-nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13 (дата звернення: 18.04.2019).
15. Голіна, В. В. Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи. Матеріали круглого столу: Запобігання та протидія домашньому насильству: стан і перспективи його подолання в Україні. 2019. С. 40-43.
16. Причини агресії в сім’ї. Освітній проект з протидії домашньому насильству. Студія онлайн-освіти EdEra та арт-проект Zmist&Forma.

- URL: <https://nonviolence.ed-era.com/violence-causes> (дата звернення: 25.01.2021).
17. Кримінальний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 25-26. ст.131 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.04.2021).
 18. Загальна декларація прав людини. Резолюція ООН 217 А (III) від 10.12.1948 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 5.12.2020).
 19. Декларація ООН про викорінювання насилля щодо жінок. Резолюція ООН 48/104 від 12.12.1993. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506 (дата звернення: 25.12.2020).
 20. Конвенція ООН про права дитини. Редакція від 20.11.2014. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 24.11.2020).
 21. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (дата звернення: 23.11.2020).
 22. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод. Редакція від 20.11.2014. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 3.01.2021).
 23. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.2011. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e> (дата звернення: 5.12.2020).
 24. Європейська конвенція про здійснення прав дітей URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135 (дата звернення: 23.12.2020).
 25. Turkey: Treaty exit won't deter 'protection of women' URL: <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-treaty-exit-wont-deter-protection-of-women/2183677> (дата звернення: 01.05.2021)
 26. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального та процесуального кодексів України з метою реалізації положень

- Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Відомості Верховної Ради. (ВВР). 2018. № 5. ст.34 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 9.01.2021).
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> (дата звернення: 8.01.2021).
 28. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF> (дата звернення: 8.01.2021).
 29. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019> (дата звернення: 8.01.2021).
 30. Указ Президента України від 21.09.2020, №398/2020. «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3982020-35069> (дата звернення: 7.01.2021).
 31. Family Violence Laws, 2019. URL: <https://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/fv-vf/laws-lois.html>. (дата звернення: 19.01.2021).
 32. Office of the Status of Women, A say, a choice, a fair go: the Government's agenda for women, AGPS, Canberra. Australian policy and the elimination of domestic violence', Just Policy: A Journal of Australian Social Policy, no. 38,

December 2005, pp 28–33.

URL: <http://parlinfo.aph.gov.au/parlInfo/search/display/display.w3p;query=Id%3A%22library%2Fjrnart%2FGSBI6%22> (дата звернення: 18.01.2021).

33. The Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth. URL: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/gleichstellung/frauen-vor-gewalt-schuetzen/hilfe-und-vernetzung/hilfesystem-und-vernetzungsstellen/80640> (дата звернення: 27.01.2021).
34. Domestic violence. What is it? URL: <https://www.frauen-gegen-gewalt.de/en/what-is-domestic-violence.html> (дата звернення: 28.01.2021).
35. Law n ° 2020-936 of July 30, 2020 to protect victims of domestic violence (1) - Légifrance URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000042176652/> (дата звернення: 19.01.2021).
36. Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua> (дата звернення: 14.01.2021).
37. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 14.01.2021).
38. Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство у приватному секторі в Україні: заклик до дій. 2019. https://idss.org.ua/arhiv/public_2.pdf (дата звернення: 25.01.2021).
39. Проект Ради Європи «Боротьба з насильством щодо дітей в Україні». URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/combating-violence-against-children-in-ukraine> (дата звернення: 4.01.2021).
40. Проект Ради Європи «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні» (COVAW). URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/combating-violence-against-women-in-ukraine-covaw-> (дата звернення: 8.01.2021).
41. План дій Ради Європи для України (2018-2022). URL: <http://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec> (дата звернення: 6.01.2021).

42. Добробут і безпека жінок. Україна. Доповідь про результати дослідження. URL: <https://www.osce.org/uk/secretariat/440318> (дата звернення: 3.12.2020).
43. Бедратенко О. Від рядового до доктора наук – як США створюють найкращу армію світу. Ветерани.UA. URL: <http://veterano.com.ua/novini/6966-vid-ryadovogodo-doktora-nauk-yak-sshastvoryuyut-najkrashchu-armiyu-svitu>. (дата звернення 05.04.2021).
44. Антитерористична операція на сході України. Вікіпедія. URL: [Антитерористична операція на сході України — Вікіпедія \(wikipedia.org\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Антитерористична_операція_на_сході_України) (дата звернення 05.04.2021).
45. Мінсоцполітики. Обліковано 1 459 170 внутрішньо переміщених осіб. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minsocpolitiki-oblikovano-1-459-170-vnutrishno-peremishchenih-osib> (дата звернення 01.5.2021)
46. Інфографіка – де живуть переселенці в Україні. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/02/26/infografika/suspilstvo/dynamika-mihracziyi-ukrayini-zhyve-najbilshe-zareyestrovanyx-pereselencziv> (дата звернення 01.05.2021)
47. У Мінветеранів назвали кількість людей в Україні зі статусом учасника бойових дій. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-donbas-uchasnyky-boyovi-diyi-status/31109641.html> (дата звернення 01.05.2021).
48. Переклад з англійської Семигіна Т., Павленко І., Овсяннікова Є. Охорона психічного здоров'я в умовах війни. Київ. 2017. 733-743 с.
49. Постанова Кабінету Міністрів від 27 грудня 2017 р. № 1057 «Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 01.04.2021).
50. Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14/print> (дата звернення: 23.04.2021)
 51. Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 22-23, ст.197 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14/print> (дата звернення 03.03.2021).
 52. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 05.03.2021).
 53. Чернова О. Мільйони дітей в Україні щороку стають свідками домашнього насильства – правозахисниця. Hromadske від 23.01.2018. URL: <https://hromadske.ua/posts/protidiya-domashnomu-nasilstvu> (дата звернення: 7.01.2021).
 54. Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства». 12.11.2020. URL: <http://www.solor.gov.ua/info/0/16326> (дата звернення: 15.01.2021).
 55. Онлайн-інструменти протидії домашньому URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/countering-domestic-violence> (дата звернення: 11.01.2021).
 56. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF> (дата звернення: 22.01.2021).

57. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства. Міністерство соціальної політики України. 20.02.2020. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/18311.html?PrintVersion> (дата звернення: 24.01.2021).
58. Вплив COVID-19 на права жінок в Україні. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. 11.11.2020 р. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/covid-impact-on-women-rights-in-ukraine.html (дата звернення: 11.01.2021).
59. Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France . Euronews. Updated: 28.03.2020. URL: <https://www.euronews.com/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france> (дата звернення: 7.01.2021).
60. 3 times more women killed by men than average during U.K. coronavirus lockdown, data show. CBS NEWS: APRIL 15, 2020. URL: <https://www.cbsnews.com/news/domestic-violence-uk-coronavirus-lockdown-3-times-higher-than-average-data-shows/> (дата звернення: 8.01.2021).
61. Domestic violence rises in Turkey during COVID-19 pandemic URL: <https://www.dw.com/en/domestic-violence-rises-in-turkey-during-covid-19-pandemic/a-53082333> (дата звернення: 18.01.2021).
62. UN chief calls for domestic violence ‘ceasefire’ amid ‘horrific global surge’. UN News 6.04.2020. URL: <https://news.un.org/en/story/2020/04/1061052> (дата звернення: 7.01.2021).
63. Расулова О. «Пандемія всередині пандемії». Як карантин в Україні впливає на домашнє насильство. Hromadske від 24 квітня, 2020. URL: <https://hromadske.ua/posts/pandemiya-vseredini-pandemiyi-yak-karantin-v-ukrayini-vplivaye-na-domashnye-nasilstvo> (дата звернення: 5.01.2021).

64. Опитування соціологічної групи “Рейтинг”. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/emocii_i_povedenie_ukraincev_na_karantine_specialnyy_proekt.html (дата звернення: 16.01.2021).
65. Громадська організація «Ла Страда». URL: <https://la-strada.org.ua> (дата звернення: 16.01.2021).
66. Благодійний фонд «Слов’янське серце». URL: <http://www.slavicheart.org> (дата звернення: 15.01.2021).
67. В Україні діють 54 мобільні групи поліції з протидії домашньому насильству. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3150569-v-ukraini-diut-54-mobilni-grupi-policii-z-protidii-domasnomu-nasilstvu.html> (дата звернення: 01.05.2021).
68. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників: теоретична частина. – Київ, 2020. – 316 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/9/6/471033.pdf> (дата звернення: 25.01.2021).
69. У «Служі народу» пропонують карати за домашнє насильство громадськими роботами. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3075575-u-sluzi-narodu-proponuut-karati-za-domasne-nasilstvo-gromadskimi-robotami.html> (дата звернення 23.03.2021).
70. Зеленський підписав указ щодо протидії домашньому насильству. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3103502-zelenskij-pidpisav-ukaz-sodo-protidii-domasnomu-nasilstvu.html> (дата звернення: 23.03.2021).
71. Прем’єр-міністр: Запобігання домашньому насильству та забезпечення постраждалих захистом — серед завдань Уряду. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-zapobigannya-domashnomu-nasilstvu-ta-zabezpechennya-postrazhdalih-zahistom-sered-zavdan-uryadu> (дата звернення 01.05.2021).

72. Яким чином Україна збирається подолати насильство щодо жінок до 2030 року? Українська правда _Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/03/20/240284/> (дата звернення 01.05.2021).
73. Рекомендації Кабінету міністрів України щодо проведення прогнозу впливу. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/rubrik_rekomehdation/staikholder.docx (дата звернення: 14.01.2021).
74. Брейтберга Н. Эмоциональная брошенность [Електронний ресурс] / Наталия Брейтберга – Режим доступу до ресурсу: <http://www.psihoterapeite.lv/ru/эмоциональная-брошенность-2/>. (дата звернення 01.05.2021).
75. Розірвання шлюбу. Безоплатна правова допомога. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/rozirvannya-shlyubu/> (дата звернення: 01.05.2021).
76. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2021).
77. Благодійництво у правовому та податковому аспектах. LIGA:ZAKON. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG010560> (дата звернення 01.05.2021).
78. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 25.03.2021)
79. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» Відомості Верховної Ради. ВВР. 2013, № 25, ст.252

ДОДАТКИ

Додаток А

БРУСИЛІВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ЖИТОМИРСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ
СТАРОСТИ СІЛ ВОДОТИЇ, БОЛЯЧІВ, ПОКРИШІВ, ДОЛИНІВКА
вул. Центральна, 18, с. Водотії, Брусилівський р-н, Житомирська обл., 12624, тел.: (04162) 21235,
e-mail: brusilivsr@ukr.net, сайт: www.brusylivska-gromada.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 04348504

від 05.02 2021 р. № 1/0502 на № _____ від _____ 20 ____ р.

Національний університет
«Києво-Могилянська академія»

Довідка

Про впровадження матеріалів наукового дослідження на тему:
«Державна просвітницька політика запобігання домашньому
насильству» Кіріллової Юлії Сергіївни

Видана члену правління ГО «Жіночий ветеранський рух», магістрантці кафедри
«Публічного управління та адміністрування» Національного університету «Києво-
Могилянська академія» Кіріллової Юлії Сергіївни, про те що результати її наукового
дослідження були використані під час підготовки «Перспективного плану розвитку сіл
Водотії, Болячів, Покришів та Долинівка на 2021 – 2023рр.», та відображені у:

Стратегічна ціль 4. Створення комфортних умов для проживання громадян

Операційна ціль 4.1 Підвищення якості надання соціальних послуг у громаді

Завдання 4.1.7 Покращення довіри громадян, до суб'єктів надання соціальних
послуг.

Завдання 4.1.11 Запровадження освітніх програм для населення в сфері захисту
їхніх законних прав та інтересів

Завдання 4.1.13 Розробка та запровадження місцевої програми з громадянської
освіти в школах в сфері запобігання домашнього насильства, засновану на інституті
«здорової родини», що навчить молодь їхнім основним правам та обов'язкам, пов'язаних з
захистом прав людини та громадянина.

Староста села

С. С. Познахор

Адреса: Україна, м.Київ, вул. Грушевського 30/1 E-mail: zhinochyi.veteranskyi.rukh@gmail.com
Телефон: +380984882063

05/02 від 5 лютого 2021р.

Національний університет
"Києво-Могилянська академія"

ДОВІДКА

Видана члену правління ГО «Жіночий ветеранський рух», магістрантці кафедри «Публічного управління та адміністрування» Національного університету «Києво-Могилянська академія» Кірілловій Юлії Сергіївні, про те що вона як представниці ГО «Жіночий ветеранський рух» брала участь у розробці Другого Національного плану дій 1325, та брала участь у національних консультаціях з протидії та запобігання домашньому насильству в Україні.

А також, матеріали її наукового дослідження «Державна просвітницька політика запобігання домашньому насильству» втілені в проєкті організації «Тренінги особистісного розвитку для жінок ветеранок та військовослужбовиць», та «Основи ненасильницької комунікації для жінок ветеранок та військовослужбовиць»

Голова ГО «Жіночий ветеранський рух»

А. І. АРЕХТА

Додаток В

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ**

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 256-14-40, факс (044) 253-6215
duty.it@police.gov.ua

Юлія КІРІЛЛОВА

Kirillova.uwvm@gmail.com

вул. Ушинського, 25А, кв.58, м.Київ,
03151

15 лютого 2021 року № 78зі/27/04/2-2020

На № _____ від _____

[Про надання інформації]

За дорученням керівництва Національної поліції України у Департаменті в межах компетенції та відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» розглянуто запит, що надійшов з МВС України, щодо надання окремих даних за 2016 – 2020 роки про домашнє насильство.

За результатами опрацювання надсилаємо наявні статистичні відомості за вказані періоди про зареєстровані органами Національної поліції заяви, повідомлення про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством (насильством в сім'ї).

Додаток: на 1 арк.

**Заступник начальника
Департаменту**

Наталія ФУРМАНЮК

Олена Вдовенко
254-74-14

Продовження Додатку В

Відомості
про кількість заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з
домашнім насильством (насильством в сім'ї), зареєстровані органами Національної поліції
за 2016 - 2020 роки

		2016	2017	2018	2019	2020
Зареєстровано заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством		127478	110932	115473	141814	208784
подані	дорослими	126496	109541	114055	139933	205351
	у т.ч. жіночої статі	X	X	89498	113403	182088
	дітьми (до 18 років)	982	1391	1418	1881	3433
у т.ч. жіночої статі		X	X	562	1153	2012

X - формами звітності не передбачено